

e vek

Ročník XXIV. ► Jún 2019 ► www.jds.sk

OBSAH

NA AKTUÁLNU TÉMU

NÁŠ ROZHOVOR

Z ČINNOSTI JDS

LITERÁRNA PRÍLOHA

RADÍME VÁM

KRÍŽOVKA

Naším čitateľom do pozornosti

Radi vítame aj uverejňujeme Vaše príspevky. Z technických dôvodov Vás žiadame o ich elektronickú formu. Prijímame ich na adrese: redakcia3vek@gmail.com, resp. lipianskyvl@gmail.com. Ďakujeme.

► redakcia

Vážené členky a členovia JDS, priatelia!

Čoskoro sa nášmu občianskemu združeniu – Jednote dôchodcov na Slovensku – naplní tretia desiatka rokov bohatej a zmysluplnej činnosti. Na nedávnom rokovaní Republikovej rady JDS, keď sme hodnotili hospodárenie za rok 2018, mohli sme s veľkou dávkou hrdosti konštatovať, ako sa sústavne rozvíja naša členská základňa (presiahla hranicu 98,6 tisíc). Je to skutočná sila! Mnohopočetný dôkaz nás, seniorov, že sme a chceme byť stále aktívni.

Zapájame sa do občianskeho i politicko-spoločenského diania v našom štáte. No fungujeme aj do vnútra našich organizácií a klubov. Vieme sa v nich vzájomne nielen porozprávať, ale aj pochopiť, podporiť, pomôcť a na druhej strane sa aj spoločne zabaviť, zasúťažiť si, vybrať sa na výlet či viacdennú turistiku.

Vraví sa o nás „skôr narodených“, že sme neraz veľmi kritickí a otvorení. Tak tomu bolo aj na nedávnych konferenciách JDS, kde sme najprv za prítomnosti Ministra práce, sociálnych vecí a rodiny SR Ing. J. Richtera rozoberali problematiku sociálnej starostlivosti na Slovensku a ďalší deň za prítomnosti štát. tajomníka MZ SR MUDr. J. Ridoška úroveň slovenského zdravotníctva.

Odzneli k jednej aj druhej téme hlasy kritiky, oprávnených požiadaviek i otázok. Avšak aj konštruktívne návrhy, čím môžeme my, seniori aj naša JDS, prispieť k možným riešeniam.

Dynamika súčasného života – verejného aj nášho súkromného - vyžaduje angažovaný postoj. Hľadanie schodných ciest a možných pozitívnych postupov. Vymedzenie najdôležitejších priorít – krátko aj dlhodobých – a potom voľba vhodnej stratégie k ich realizácii. Treba sa nám nad ich formuláciami intenzívne zamýšľať.

Milé čitateľky, čitateľa,

horúce júnové počasie, keď sa už od kúpalísk ozýva veselý krik detí a mládeže, nás momentálne viac orientuje iným smerom – k letným prázdninám. K dovolenkám, rodine, vnukom, zdravému aktívnemu životnému štýlu.

Rád Vám preto do nasledujúceho obdobia prajem veľa pekných chvíľ, zážitkov, priateľskej aj rodinej pohody.

Ján Lipiansky, predseda JDS

Vydáva: Ústredie Jednoty dôchodcov na Slovensku.

Redakčná rada: Ján Lipiansky – predseda. **Členovia:** Dobroslava Luknárová, Augustín Ukropec, Valéria Pokorná, Alojz Luknár

Grafická úprava, redakčné a technické spracovanie: Ultra Print Digital, s.r.o. **Tlač:** Ultra Print, s.r.o., Bratislava **Rozširuje:** JDS poštou a vlastnou distribúciou. **Nepredajné.** EV 644/08 ISSN 1336-0833. **Periodicita vydávania:** 6x ročne. **Sídlo vydavateľa:**

Vajnorská 1, 831 04 Bratislava. **IČO vydavateľa:** 00897019. Číslo 2/2019

Milé čitateľky, čitatelia,

► niekoľkými nečakane horúcimi dňami sme sa prehupli zo zadaždeného mája do slnečného júna. Možno ste stihli pooberať dostatok bazy a lipového kvetu, možno práve zavárate čerešne alebo odkladáte do mrazničky voňavé jahody. Stihli ste postrek viniča, či dôkladné poupratovanie garáže alebo pivnice? Samé príjemné práce a ako čítame z vašich príspevkov, stíhate popri nich aj najrôznejšie záujmové činnosti v rámci našej JDS. Dominuje turistika, veď jarň obdobie je pre seniorov primeranejšie na zvládnutie rôznych turistických trás. Aj časovo voľnejšie. Stíhate kultúrne i vzdelávacie podujatia. Mnohé na úrovni okresu či kraja.

► Letné mesiace budú v mnohých prípadoch v znamení vnúcat a rôznych rodinných podujatí. Iste sa už na ne tešíte a pripravujete. V stave príprav je aj časť funkcionárskeho aktívu JDS, veď v druhom polroku nás čaka väčšina tradičných celoslovenských podujatí.

► V tomto čísle časopisu Vás poinformujeme o rokovaní Republikovej rady JDS aj o dvoch tematických konferenciách, ktoré prebehli v závere mája. Kvôli miestu pre ne, posúvame až do nasledujúceho čísla našu pravidelnú rubriku o KO JDS. Prinášame rozhovor s významným reštaurátorom cenných listín a pravdaže veľa informácií o podujatiach v JDS po celom Slovensku.

► Nech sa Vám náš časopis dobre číta!

► Dobroslava Luknárová

Z rokovania Republikovej rady JDS

► Bilancovanie i hľadanie nových cieľov a ciest na plnenie (Snemom) stanovených cieľov – také bolo 2-dňové rokovanie seniorov – členov Republikovej rady JDS (RR JDS) v Bratislave. Zhodnotiť výsledky hospodárenia JDS za uplynulý rok a prerokovať i schváliť rozpočet na rozbehnutý rok – to je najdôležitejšia úloha RR podľa Stanov JDS. Ale toho roku pridalo Predsedníctvo JDS do programu rokovania RR aj dve špecifické a veľmi dôležité témy. Dostali priestor v tematických konferenciách za prítomnosti významných hostí a mali podnetný pracovný charakter.

Rokovania RR JDS sa zúčastnilo 85 jej členov (zo 100), t.j. predsedov okresných organizácií, predsedov a ďalších funkcionárov krajských organizácií, členov ústrednej revíznej komisie (ÚRK), odborných komisií pri ústredí JDS a členov výkonného výboru JDS. **Spoločne zastupovali 98 684 členov z 1 154 ZO JDS.**

Zodpovedná príprava prerokovávaných materiálov, ale aj ďalších organizačných listín a dokumentov, ktoré boli účastníkom zasadnutia predložené v podobe brožúrky, umožnili vysokú mieru informovanosti a podporili efektívny pracovný charakter rokovania.

Priebeh RR viedol predsedu JDS Ing. J. Lipiansky, správu o hospodárení JDS za rok 2018 a návrh rozpočtu na rok 2019 predložila podpredsedníčka JDS pre ekonomiku p. V. Pokorná a správu ÚRK a odporúčanie k novému rozpočtu predniesol predseda ÚRK Ing. Š. Eller.

V diskusii odznali pripomienky a návrhy týkajúce sa administratívnej záťaže vyžadovanej pri výbere a evidencii ročného členského príspevku, pri žiadostiach o dotácie, ale aj pri ústrednej evidencii prideleného IČO (vrátane zvýšenia povinných poplatkov). Rozvoj členskej základne, prijatý s potešením, stále otvára problematiku výšky ročného členského príspevku a tiež úvodnej dotácie (20,- €) z Ú JDS pre novo vznikajúce ZO JDS. Bude potrebné sa ňou zaoberať na pôde pracovných rokovaní predsedníctiev OO, KO i Ú JDS a formulovať aktuálne návrhy k rokovaniu budúcej RR. S potešením boli prijaté informácie o zvýšení dotácie z Úradu Vlády SR na liečebno-rekreačné pobyty pre seniorov – členov JDS aj na modernizáciu parku výpočtovej techniky pre KO aj OO JDS v druhej polovici roka 2019.

Závery z rokovania RR JDS boli sformulované do prijatých uznesení:

Republiková rada JDS schvaľuje:

A. Pracovné predsedníctvo a pracovné komisie v zložení:

1. Pracovné predsedníctvo: pp. Ján Lipiansky, Augustín Ukropec, Alojz Luknár, Valéria Pokorná

2. Mandátovú komisiu v zložení: predseda: Ružena Mrázová – Malacky, členovia: Ladislav Fábian – Rožňava, Mária Jamrišková – Senica

3. Návrhovú komisiu: predseda: Emma Žišková – L. Mikuláš, členovia: Zlata Šumajová – Trenčín, Eva Kempová – Krupina

4. Zapisovateľky: Irena Gečevská – tajomník Ú JDS, Mária Miškeríková – Pezinok

5. Overovatelia zápisu: Ivan Liday – Nitra, Ján Molnár – Bratislava

B. RR JDS schvaľuje:

a/ vyhodnotenie plnenia uznesení z RR JDS 2018

b/ výsledky hospodárenia s finančnými prostriedkami za rok 2018

c/ čerpanie rozpočtu JDS za rok 2018

d/ rozpočet JDS na rok 2019

e/ kooptovanie nových členov RR

f/ Smernice o hospodárení a odmeňovaní v JDS

Republiková rada JDS ukladá:

a/ Predsedníctvu JDS doplniť a schváliť Smernicu o hospodárení a odmeňovaní v JDS a potom schválenú a podpísanú zverejniť na WEB stránke JDS.

Termín: do 15.6.2019

b/ Predsedovi a členom VV JDS ďalej pokračovať v úspornom čerpaní

rozpočtu aj v roku 2019. Získavať sponzorské dary, vykonávať poradenskú činnosť, ktorá môže vylepšiť finančnú situáciu v rozpočte JDS.

c/ Členom VV JDS vytvárať podmienky (získavanie finančných prostriedkov), aby rozpočet pre rok 2019 bol vyrovnaný.

Zodpovední: v texte

Termín: do 31.12.2019

d/ Po vykonaní rozboru plnenia rozpočtu k 30.9.2019 prijať opatrenia na zabezpečenie jeho celoročného splnenia.

Zodpovedný: podpredsedníčka pre ekonomiku

Termín: v texte

e/ Pri vydávaní všeobecne platných predpisov využiť poznatky funkcionárov, ználych tejto problematiky.

Zodpovedný: podpredsedníčka pre ekonomiku

Termín: v texte

f/ Pri vydávaní všeobecne platných predpisov využiť poznatky funkcionárov, ználych tejto problematiky.

Republiková rada JDS VÍTA

zvýšenie počtu členov JDS a skutočnosť, že počet členov prekročil 98 tisícovú hranicu. Pozitívne hodnotí rast počtu ZO JDS.

Republiková rada JDS VYZÝVA predsedov KO JDS, OO JDS nepoľaviť v trende zakladania nových ZO JDS a najmä získavania nových členov.

RR JDS ODPORÚČA:

a/ Zvážiť všetky návrhy členov OO JDS o prerozdelení ročného členského príspevku medzi ZO JDS, OO JDS, KO JDS a Ú JDS.

b/ Upraviť výšku príspevku pri zakladaní nových ZO JDS

Zodpovední: predseda, podpredsedovia Ú JDS

Termín: do Snemu JDS

Ústredie JDS vyslovuje poďakovanie riaditeľke Mgr. Ivete Hanulíkovej a kolektívu pracovníkov Inštitútu pre verejnú správu MV SR v Bratislave za vytvorenie priaznivých podmienok k rokovaniu Republikovej rady aj oboch tematických konferencií vrátane ubytovania a stravovania jej účastníkov.

► Ústredie JDS

Konferencia JDS k sociálnym otázkam

V popoludňajších hodinách prvého dňa rokovania RR JDS (29. mája 2019) za prítomnosti ministra práce, sociálnych vecí a rodiny SR Ing. Jána Richtera a generálnej riaditeľky sekcie sociálneho poistenia a dôchodkového sporenia MPSVaR SR p. Jany Kolesárovej sa konala prvá z plánovaných tematických konfe-

rencií JDS v roku 2019 venovaná sociálnym otázkam a plneniu Národného programu aktívneho starnutia na roky 2014 – 2020.

Vo vstupnom príhovore minister J. Richter predostrel nielen odpočet splnených sociálnych úloh z Programového vyhlásenia Vlády SR. Ale poukázal aj na zložitosť pri ich na-

plňaní v nadväznosti na celkový stav ekonomiky SR aj s ohľadom na rôznosť pohľadov pri riešení mnohých otázok v politickom spektre poslaneckého zboru NR SR.

Poďakoval sa za podporu, ktorej sa dostáva jeho rezortu od členskej základne JDS vrátane mnohých konštruktívnych návrhov, prichá-

dzajúcich od členov Rady vlády SR pre práva seniorov a zo sociálnej komisie pri Ú JDS. V decembri 2013 bol formulovaný a Vládou SR prijatý Národný program aktívneho starnutia na roky 2014 – 2020. Stal sa významným rámcom spoločného úsilia výkonných orgánov štátnej moci a správy na všetkých stupňoch a tiež občianskej seniorskej verej-

obyvateľstva ako takého je nesmierne zložitá, avšak súčasne pre každú členskú krajinu EÚ hodná všeobecného zreteľa. Za výsostne dôležitú úlohu pre JDS považuje: otvorenosť organizácií JDS na všetkých stupňoch smerom ku komunálnym poslancom aj samosprávnym orgánom a hľadanie možností konštruktívnej podpory a spolupráce. Získať

sa podrobne aj problematike zastro-povania veku odchodu do dôchodku.

V bohatej diskusii (pp. Kotian, Dobrotková, Hlaváč, Butala, Taraba, Skyba, Kóňa, Petričová, Prokešová, Ukropec a d.) rezonovali mnohé dôležité témy: rast cien potravín a kúpyschopnosť seniorskej populácie, rôzna výška poplatkov v sociálnych zariadeniach aj ich dostupnosť a úroveň služieb v nich, daňové zaťaženie, bytová politika, spolupráca ZO JDS so samosprávami miest a obcí, dobrovoľnícka činnosť seniorov, ochrana seniorov pred kriminalitou, funkčnosť rád seniorov na úrovni miest, okresov a krajov, atď. Zvlášť upútalo vystúpenie členky sociálnej komisie p. M. Dobrotkovej (dlhé roky pôsobí v oblasti sociálnych zariadení), ktorá upozornila na to, že domáce opatrovateľské služby (DOS) patria do originálnych kompetencií miest a obcí. Tvoria sa z daní fyzických osôb, a preto im dávajú realizačnú formu miestne prijaté VZN. Teda miestni poslanci rozhodujú o tom, ako sa uplatnia a rozložia tieto prostriedky a aký podiel z nich pôjde na DOS. Upozornila aj na potrebu dotvoriť ústrednú legislatívu štátu vo vzťahu opatrovateľskej a odborného-šetrovateľskej starostlivosti o seniorov, aby sa dali presne vymedziť kompetencie, a teda hlavne prax týchto služieb s finančným, personálnym i materiálnym zabezpečením.

V diskusii vystúpili aj zahraniční hostia RR: predseda Rady seniorov Českej republiky Dr. Zdeněk Pernes a podpredseda RS ČR Ing. Milan Taraba. Dr. Pernes informoval o štátnom penzijnom systéme v ČR v porovnaní s niektorými ďalšími štátmi EÚ, ale poukázal aj na prijmovú solidaritu. Priblížil formy spolupráce Komisie pre spravodlivé dôchodky a Komisie seniorov pri vláde ČR, kde sa pravidelne pripomienkujú a riešia dôležité otázky starostlivosti štátu o seniorov. Ing. Taraba poukázal vo svojom príspevku na zložitú problematiku v bytovej politike štátu, kde

nosti (vrátane členstva JDS) na realizácii mnohých, komunálnych, ale aj občianskych záujmových krokov, vedúcich k zlepšovaniu úrovne kvality života seniorov na Slovensku. V súčasnosti sa tento závažný dokument zhodnocuje, posudzujú sa dosiahnuté výsledky a vymedzujú nové výsostne dôležité priority.

Práve na tieto cesty a úlohy v nich pre štátne orgány aj občiansku verejnosť ako aj pre oblasť komunálnej politiky poukázali vo svojich koreferátoch generálna riad. sekcie SPaDS p. Kolesárová aj predseda sociálnej komisie pri Ú JDS prof. Ivan Haluška.

P. Haluška sa sústredil vo svojom vstupe hlavne na kľúčové priority sociálnych požiadaviek seniorov do budúceho obdobia a to nielen vo vzťahu k ekonomike a politike vo vnútri nášho štátu, ale aj v medzinárodných súvislostiach, kde problematika rovnosti miezd a v nadväznosti na ne aj rovnosti dôchodkov i životnej úrovne nielen seniorov, ale

ich pre ďalší rozvoj sociálnej a zdravotnej starostlivosti o seniorov, podporovať opatrovateľské aktivity v domácom prostredí a to aj s pričinením samotných seniorov. Spoločne sa zaoberať o 13. dôchodok, nezabúdať na právnu, sociálnu i zdravotnícku ochranu osôb v odkázanosti.

P. Kolesárová sa zamerala a množstvom konkrétnych čísel a údajov podložila problematiku vzájomného vzťahu princípov solidarity a zásluhovosti pri utváraní vzorcov na výpočet dôchodkov vrátane aktuálnych a každoročne vyšších vianočných príspevkov i ich požadovanej (legislatívne pripravovanej) transformácie na 13. dôchodok. Venovala

sa počas uplynulých rokov nevenovala dostatočná pozornosť výstavbe nájomných bytov. Disproporcie medzi ponukou bytov, ktoré sú hlavne vo väčších priemyselných mestách čoraz drahšie, a záujmom značnej časti obyvateľstva o menšie a cenovo dostupné byty musí riešiť štát prostredníctvom samosprávy miest a obcí práve posilnením počtu nájomných bytov a dostupného nájomného za ne. V súvislosti s migráciou obyvateľstva kvôli ponuke pracovných miest získava táto problematika ešte nástojčivejšie postavenie. Záverečné slovo aj priebežné vedenie celého rokovania konferencie

patrilo predsedovi JDS J. Lipianskemu, ktorý pozitívne vyzdvihol pracovný charakter rokovania a jeho prínos k širšiemu vnímaniu nastolenej problematiky. Je mnoho otázok a problémov, o ktorých treba informovať a ktoré treba riešiť. Ústredie JDS preto posilní prúd informácií prostredníctvom svojej webovej stránky. Je však aj mnoho dobrých skúseností, o ktoré sa delia organizácie JDS napr. vzájomnou výmenou skúseností, ale aj prostredníctvom svojich príspevkov do časopisu 3. vek. Avšak najdôležitejším prostriedkom, ako pozitívne ovplyvňovať sociálny klímu v SR, je na jednej strane dobrá spolupráca organizácií JDS so samosprávnymi orgánmi a príslušnými rezortmi, úradmi a vrcholnými orgánmi štátnej moci a správy. A na druhej strane je to aj pozitívny a aktívny prístup seniorov k sebe a svojmu životu, ale aj k svojmu občianskemu i prírodnému prostrediu.

► – red-

► Foto: A. Holubanská

Konferencia JDS

30. mája sa členovia RR JDS zúčastnili na ďalšej tematickej konferencii, ktorej problematika patrí k najfrekvencovanejším témam v bežných rozhovoroch seniorov. Hlavné slovo v prvej časti rokovania patrilo jednému z najpovolanejších o téme hovoriť – štátnemu tajomníkovi Ministerstva zdravotníctva SR MUDr. Jaroslavovi Ridoškovi, PhD.MBA.

„Aktuálne bežiaci Rok prevencie je rokom, kedy ministerstvo zdravotníctva aktívne apeluje na dôležitosť v starostlivosti človeka o svoje zdravie. Vďaka skríningu, ktorý je v obehu od januára, chceme znížiť počet ľudí, ktorí na Slovensku zomierajú napríklad na rakovinu hrubého čreva a konečníka. Ročne je takýchto úmrtí viac ako 2300 a mnohých by mohol zachrániť napríklad test na okultné krvácanie. Práve koncom mája odštartovalo ministerstvo zdravotníctva v spolupráci so zdravotnými poisťovňami kampaň „Naberte odvalu“, ktorej cieľom je vyzvať ľudí reagovať na rozbehnutý skrínig. Napr. zo VŠZP si vyše 2-tisíc poistencov už urobilo test na okultné krvácanie a v 267 prípadoch bolo toto vyšetrenie pozitívne. Na test okultného krvácania raz za dva roky majú nárok muži a ženy nad 50 rokov. Pri pozitívnom výsledku je pacient odoslaný na ďalšie odborné vyšetrenie (kolonoskopiu). Nádorové ochorenia sú v súčasnosti druhou najčastejšou príčinou úmrtia v SR. Podľa správy Medzinárodnej agen-

túry pre výskum rakoviny (WHO), je kolorektálny karcinóm najčastejšie sa vyskytujúcim onkologickým ochorením u mužov, na druhom mieste sú pľúca a prostata. U žien je druhým najčastejšie sa vyskytujúcim nádorom po rakovine prsníka. *Cena ľudského života sa nedá vyčíslieť. Preto ak skrínig včasným odhalením ochorenia preukázateľne prispieva k záchrane ľudských životov, jeho opodstatnenosť treba všestranne podporovať*“ – zdôrazňoval MUDr. Ridoško hneď v úvode svojho prejavu. Potom sa venoval viacerým ďalším témam, a to inovatívnej liečbe, pripravovanej novej sieti liečebnej starostlivosti, ale aj problematike nedostatku lekárov, a preto aj problému čakania pacientov pred ambulanciami, masívnym investíciám pre nemocnice.

Prof. MUDr. Miroslav Borovský, predseda zdravotnej komisie pri ústredí JDS poukázal na viaceré problematické oblasti, napr.: nedostatok kapacít nielen lekárov, ale aj zdravotníckeho personálu, pomalšia príprava štandardov vrátane platieb za diagnózu, zdôraznil potrebu spolupráce sociálnych a zdravotníckych zariadení v starostlivosti o starých a chorých ľudí, ale aj väčší prísun verejných zdrojov do zdravotníctva. Potvrdil, že JDS podporuje kroky MZ SR hlavne v propagácii zdravého životného štýlu seniorov, v skrínigových aktivitách, v správnom nastavení liekovej politiky aj v posilňovaní informácií preventívneho

k zdravotnej starostlivosti

i odborného obsahu. Členovia JDS v plnej miere využívajú ponuku RLP a dokonca iniciatívne hľadajú ďalšie možnosti na rehabilitačné pobyty v slovenských kúpeľoch, vďaka možnosti bezplatného cestovania po SR.

Predseda Rady seniorov ČR Dr. Z. Pernes poinformoval účastníkov konferencie o stave zdravotnej starostlivosti o seniorov v ČR. Nakoľko sa pred časom konala v ČR medzinárodná konferencia o problematike zdravotníctva, doložil svoje informácie mnohými štatistickými údajmi aj v porovnaní s inými európskymi krajinami. Napr. doba dožitia v ČR je 78 rokov, vo Švédsku 82, pričom priemerná doba dožitia v zdraví je v

krát dochádza ku konfliktom medzi zdravotníckymi zariadeniami a bytovými zariadeniami sociálnych služieb, ak sa jedná o dlhodobého chorého seniora. Upozornila na nedostatok lekárov a sestier v ambulančiach prvého kontaktu, ale aj na potrebu ich orientácie v legislatíve, čo môžu požadovať v rámci starostlivosti o pacienta aj seniorov od miestnej samosprávy v balíku sociálnych služieb DOS. Poťažovala sa na nedostatok hospicov (v SR je ich len 16) a MZ SR adresovala požiadavku posilniť formou brožúr vzdelávacie aktivity seniorov napr. na cvičenie pamäte, zdravú výživu a prevenciu.

V ďalších diskusných príspev-

prednáškovej činnosti, športových a turistických podujatiach „za zdravý životný štýl“, o dobrovoľníckej činnosti, o spolupráci s miestnymi samosprávami, o potrebe optimistického prístupu k sebe i svojmu okoliu a pod.

Záverečné slovo k diskusii patrilo štátnemu tajomníkovi MZ SR p. Ridoškovi, ktorý poukázal na viacero pozitívnych krokov svojho rezortu k zlepšeniu celkovej situácie v slovenskom zdravotníctve. Napr. že sa navyšuje o 15 % kapacita štúdia zdravotných sestier, posilňuje sa systém štipendií pre budúcich lekárov aj zdravotné sestry s cieľom ich stabilizácie na Slovensku po skončení štúdia, doplatky za lieky sa nebudú zvyšovať, zlepšuje sa prístup k inovatívnej liečbe, investuje sa do vybavenia nemocníc, atď.

Predseda JDS Ing. J. Lipiansky, ktorý riadil priebeh konferencie, zhrnul v závere najdôležitejšie úlohy z prerokovávanej problematiky pre JDS: intenzívne spolupracovať so samosprávnymi orgánmi a požadovať od nich, ale ich aj podporovať v plnení úloh ich sociálneho programu, zamerať sa na ozdravné a sociálne programy, posilniť vzdelávacie aktivity preventívneho zamerania, ale aj prvej pomoci, o zdravej výžive a zdravom životnom štýle, rozvíjať dobrovoľnícke a charitatívne aktivity. Konferenciu ukončil poďakovaním za jej bohatú obsahovú náplň. – red. -

ČR 61 rokov a vo Švédsku 70. Dostupnosť modernej liečby – napr. biologická je v ČR len 5%-ná, kým v EÚ až 15%-ná. Seniori sú naozaj najohrozenejšia vrstva obyvateľstva krajiny, a preto aj Rada seniorov ČR vyvíja mnohé aktivity v tejto oblasti. Má napr. podpísané memorandum o vzájomnej spolupráci s MZ ČR (v rámci neho bolo podaných 32 pripomienok k legislatívnym úpravám).

Diskusiu otvorila svojím príspevkom členka sociálnej komisie pri ústredí JDS **p. M. Dobrotková**, zdôrazňujúc akútnu potrebu prijatia zákona o dlhodobej starostlivosti. V jeho vykonávacích predpisoch by sa malo presne určiť, kto čo bude financovať, lebo v súčasnosti veľa-

koch (pp. Kiralyová, Bollo, Dzureková, Pokorná, Oľapková, Prokešová, Kotian, Matúško a ď.), odznelo veľa postrehov aj návrhov (niesli sa v kritickom až pesimistickom duchu), napr. veľký nedostatok lekárov – špecialistov, problém preventívnych prehliadok u nich (napr. u stomatóloga), v sociálnych zariadeniach nie sú lekári, chýbajú ambulancie aj nemocničné oddelenia geriatrickej, dostupnosť liekov, po 70-ke zaniká nárok seniorov na bezplatné preventívne prehliadky, drahá kúpeľná liečba, hospodárenie zdravotných poisťovní a pod. Na druhej strane, keď sa diskutujúci rozhovorili o aktivitách vo svojich organizáciách JDS, odznelo veľa pozitívnych informácií – o

A či v zime, a či v lete, seniori sú na výlete!

Keď povieme Turzovka, hneď sa nám v myslí vybaví jedno z mnohých mariánskych pútnických miest na Slovensku.

Aj my, seniori z II. ZO JDS Družba v Bardejove, sme toto miesto v máji navštívili, vďaka našej predsedníčke a celému výboru. Z prírodných úkazov sme najviac obdivovali travertínový vodopád. Pretože v posledných dňoch spadlo veľa zrážok, vodopád bol mohutný a ukázal sa nám v plnej svojej kráse. Keď sme sa nabažili pohľadu naň, naša cesta už viedla rovno na Kysuce.

Tam nás očarila dedina Stará Bystrica so svojím orlojom. Je to jediný a jedinečný orloj na Slovensku, ktorý pomáhali zostrojiť aj odborníci z Prahy. Okrem toho, že má všetko, čo majú iné orloje, je jedinečný v tom, že ukazuje pravý slnečný čas platný priamo pre Starú Bystricu.

Naše ďalšie kroky viedli už potom na samotné pútnické miesto - horu Živčakova v Turzovke -Korni. Kostol, zasvätený Panne Márii, Matke Cirkvi, bol posvätený 4.10. 2015. Tu každý po svojom prežíval atmosféru toho miesta.

Prvý deň nášho výletu sa skončil vytrvalým dažďom, ale ani on nedokázal zmyť naše silné zážitky. Noco-

vali sme v peknom zariadení Jánošíkov dvor v Zázrivej, ktorý nás milo prekvapil svojimi službami.

Na druhý deň nás čakala Terchová a tá nás tiež dostala! Premáva tu Terchovský vláčik na kolesách – ním sme sa vydali na hodinovú jazdu po najzaujímavejších terchovských atrakciách. Táto jazda bola úžasným, neopakovateľným zážitkom pre celú našu skupinu.

Jánošík tu veru žije na každom kroku a naša sprievodkyňa nám ho sprítomnila svojím výkladom vtipne, vyčerpávajúco, poučne. Netrápila nás nijakými historickými údajmi, ale všetko zaodela do príbehov tohto

kraja. Bolo to fantastické! Vidno, že obyvatelia niekedy biednych Kysúc sa snažia využiť históriu a tradície svojho kraja na to, aby pritiahli čo najviac turistov. Podmienky na to majú.

Niekedy sa radi ženieme kdesi ďaleko do sveta, a čím ďalej, tým to má byť zaujímavejšie a atraktívnejšie. A pritom nepoznáme, aké hodnoty máme doma. Presvedčil nás o tom náš výlet. Ako povedala terchovská sprievodkyňa: „Vrátna sa volá Vrátna preto, že človeka núti zase sa tam vrátiť.“ A my sme ten pocit tiež nadobudli. ► Meriavčíková M., II. ZO JDS

Družba Bardejov

Československý červený kríž má 100 rokov

Predsedníctvo OO JDS v Spišskej Novej Vsi si na svojom zasadnutí 14. 3. 2019 pripomenulo 100. výročie ČSČK, ktorý vznikol 6. 2. 1919 na čele s predsedníčkou Alicou Masarykovou. Pozvanie prijala riaditeľka Územného spolku Spišská Nová Ves Mgr. J. Kipikašová. Vo svojej prednáške nám priblížila históriu Červeného kríža.

Jeho zakladateľom bol Henry Dunant, ktorý 24. 6. 1859 prechádzal bojovým poľom pri talianskom mestečku Solferíno. Následne napísal knihu „Spomienka na Solferíno“ a to sa už začala cesta jeho myšlienok o pomoci ľuďom, postihnutých vojnou, a to budovaním útulkov, vzdelávaním ošetrovateliek... Tento proces vyvrcholil v r. 1863 založením Červeného kríža. A. Dunant bol za svoje humanitné úsilie v r. 1901 ocenený Nobelovu cenu mieru.

Keďže som už od roku 1961 členkou ČSČK – SČK a bola som aj darkyňou krvi, mala som to šťastie,

že som navštívila Solferíno aj Ženevu. Môj záujem o život v tejto organizácii naďalej pretrváva, a tak ma prednáška p. riaditeľky Kipikašovej veľmi zaujala. Porozprávala nám aj o tom, čomu sa venuje SČK prioritne v súčasnosti: darcovstvu krvi, osvete v poskytovaní prvej pomoci, práci s mládežou... Organizuje kurzy, kampane, súťaže pre mládež a dorast... Bolo to pre nás veľmi zaujímavé stretnutie.

► Mgr. J. Prochotská

Čas sa zastaviť nedá, ale...

Čas sa zastaviť nedá. Ani v našej obci v Čiernom nad Topľou sa čas nezastavil. Plyní pokojne aj turbulentne, ale to je život. Pred rokom a pol vznikla v našej obci ZO JDS, ktorá má 20 členov, no o to väčšie predsavzatia. Veľmi ma teší ochota a nápaditosť našich členov, lebo sa podieľajú na organizovaní rôznych spoločenských podujatí: napr. vianočné posedenia s typickými jedlami, furmanské preteky, s „čarnenskými strešenikmi“ a mnoho iných. Veľkú podporu máme u pracovníkov obecného úradu so starostom Vladislavom Dvorjakom.

Výborne sa rozvíja naša spolupráca s miestnymi školami MŠ a ZŠ a ich pedagogickými pracovníkmi. Bola to napr. návšteva a zoznámenie detí s Izbou tradícií obce aj dodanie krátkého kultúrneho programu. Tohto podujatia sa zúčastnili deti spolu s rodičmi, a tak sa aj mladí začali zaujímať, čo všetko sme zozbierali do tejto Izby a čo na čo slúžilo.

Naša ZO JDS sa môže pochváliť aj návštevou televízie Markíza. Prvýkrát to bolo v roku 2018 po otvorení našej Izby (v TV novinách 17. 5. 2018). O to zaujímavejšia bola opätovná návšteva TV – Markíza v marci 2019, keď sme deti zapojili do nášho „mini projektu“ o tkaní aj pletení

kobercov. Vysvetlili sme im postup a zároveň ukázali, ako sa dá recyklovať domový odpad a aké krásne veci z neho môžu vzniknúť. Chcem sa poďakovať všetkým členkám aj p. Margite Mikitovej za ukážky takejto práce.

Ďalšou fantastickou akciou na Kvetnú nedeľu bolo v priestoroch malej sály KD maľovanie vajčiek a výstavka veľkonočných kraslíc. Bol to iba druhý ročník, ale myslím si, že sa utvorí z neho krásna tradícia. Táto akcia sa niesla pod názvom: Slnko, slnko, poď na naše líčko, dáme ti vajčičko. Zúčastnili sa jej deti s rodičmi, a tak vznikla z maľovaných kraslíc

nádherná jarná výzdoba v našom parku.

Takto – viacerými spôsobmi - sa snažíme vzbudiť záujem občanov o rodnú obec a viesť deti, či viac rodičov, k úcte a láske k domovu. Ak chceme aby sa do našich obcí vracal život, musíme my, starší, využiť všetky prostriedky na to. Tak ako to robili naši rodičia a starí rodičia. Naša krásna obec si to iste zaslúži.

A čo naše najbližšie plány? Bude pokračovať v oživovaní miestnych tradícií už vyskúšanou formou tvorivých dielní a chceme tiež vrátiť našim „čarňanským“ jedlám ich povestnú jedinečnosť.

► M. Kertisová

občanov v obci. Preto sa s chuťou zapojili do plnenia každoročnej výzvy miestnej samosprávy „Oslobodíme Istebné od odpadkov“ pri príležitosti Dňa Zeme.

Seniori majú pod patronátom parčík, kde je umiestnený pamätník na pamiatku padlých spoluobčanov

Členovia ZO JDS z Istebného na Orave patria medzi najaktívnejších

počas 2.svetovej vojny a SNP. Parčík očistili od nánosových drevín, napadaného lístia a iných nečistôt. Brigáda pokračovala tiež na Hrádku, kde sa popri hlavnej ceste nachádza parkovisko a ako to iste poznáte, bolo plné odpadkov. Zaplnili nimi 1 nákladné auto. Nezabudli ani na potok Istebňanka, ktorý tiež bolo treba vyčistiť. Po dobre vykonanej práci mali seniori vo svojej klubovni pri-

pravené menšie občerstvenie a posedenie pri stolových hrách.

► Dušan Sabol

Emeritný hosťujúci docent Ivan Galamboš je uznávaným expertom v oblasti reštaurovania

► *historických kníh, dokumentov a umeleckých diel na papieri a pergamene, glóbusov i kožených tapiet. Je tiež zhotoviteľom mnohých hodnoverných, ručne zhotovených faksimilií, alebo inak kópií, ktorým sa hovorí „dvojča“, pretože zastupujú vzácne originály na zahraničných výstavách, kde je príliš rizikové vystaviť originály. V rukách držal tie najvzácnejšie listiny - kľúčové, pre potvrdenie našej histórie. Ocitol sa aj v Tajnom Vatikánskom archíve, v Kláštore Sv. Kataríny v Sinajskej púšti, alebo v Archeologickom múzeu v Cividale, kde uchovávali vzácny evanjeliár zaznamenávajúci pre naše dejiny významné mená veľmožov z obdobia Veľkej Moravy, ako bol Rastislav, Pribina, Svätopluk a ďalší. Mali sme možnosť stretnúť sa s týmto výnimočným odborníkom a prinášame vám aspoň časť rozhovoru, ktorý nám poskytol.*

► **Majstre, môžeme začať priamo týmto glóbusom?** „Je skutočne unikátny – pochádza z roku 1603 a je najstarším na Slovensku. Je to celestiálny glóbus (glóbus nočnej oblohy) a vznikol na základe meraní a výpočtov svetoznámeho astronóma Tycha de Brahe. Možno

si spomeniete na vynikajúci český film s J. Werichom v hlavnej úlohe „Cisárov pekár“. V tej dobe, ktorú film približuje, bol de Brahe slávny hvezdár, svetová kapacita na dvore cisára Rudolfa II. Na základe jeho výpočtov sa vydala do južných morí I. holandská expedícia na trojštážniku „Holandia“, aby súradnice, vypočítané Tychem, zaznamenala na celestiálny glóbus. Svet bol z výsledkov práce tejto expedície uveličený. Predstavte si, že do tej doby bolo na glóbuse nočnej oblohy zaznamenaných len 48 súhvezdí (stav od čias egyptského vedca Ptolemaia, teda 1400 rokov). Výprava zaznamenala ďalších 12 súhvezdí a niekoľko ďalších hviezd, spolu to bolo až 303 nových hviezd. Bývalý asistent Tycha de Brahe Willem Janszon Blaeu vyhotovil nový glóbus s priemerom 34 cm a zobrazil na ňom aj tieto nové súhvezdia. Jeho guľu pokrývajú segmenty ručného papiera, na ktorých sú vytlačené vynikajúco zhotovené medirytiny holandských umelcov zo spoločnosti Sv. Lukáša, v ktorej bol členom aj Rembrandt.

Od tohto obdobia sa začal veľký rozmach výroby glóbusov. Vyrábali sa v dvojiciach jeden terestriálny, teda zemský, a druhý celestiálny, teda nočnej oblohy. Ten, ktorý som reštauroval, bol poškodený a som rád, že sa mi podarilo vrátiť mu jeho pôvodnú krásu.“

► **Ako sa k nám mohol dostať?**

„Cesta glóbusu do našich končín je nejasná. Nevieme, kto a kedy ho priniesol. Glóbusy zvykli prenášať na svojich cestách rôzni kupci, potulní mnísi, či učitelia. Mimochodom tento renesančný glóbus má aj svojho súrodencu.“

Je majetkom Podunajského múzea v Komárne, ktoré ho získalo z hurbanovskej hvezdárne. Medirytiny na oboch glóbusoch sú síce vytlačené z rovnakých platní, ale majú máličko sa odlišujúce kolorovanie. Novinkou na oboch glóbusoch je zobrazenie korábu „Holandia“ v mieste, kde na predchádzajúcich glóbusoch bola zobrazená „Archa“. Prečo sa tak stalo? Kapitán Holandie pri plavbe popri ostrove Jáva zahynul a aby zostal nezabudnutý, rytci ho zobrazili na palube lode. Neďaleko tohto súhvezdia je na glóbuse medzi súhvezdiami zobrazený aj portrét Tycha de Brahe. Súčasťou glóbusov je aj mosadzný meridiálny prstenec držiaci guľu, hodinový mechanizmus s ukazovateľom a samozrejme prstenec s kalendárom.“

► **Bratislavskej verejnosti je známe, že ste boli požiadaný zreštaurovať aj viaceré glóbusy z kabinetných zbierok povestného Evanjelického lýcea.** „Áno, je to pravda. Bratislavské evanjelické lýceum na Konventnej ulici bolo v 18. a 19. stor. jedným z centier uhorského školstva. Pôsobili v

ňom špičkoví pedagógovia, medzi nimi i pedagogický reformátor Matej Bel. Práve on presadil o.i. vyučovanie geografie a v súlade s týmto programom začal vytvárať novú bázu pomôcok. Do lýcejnej knižnice v tomto období pribudli atlasy, mapy a glóbusy. Okrem zbierok kníh a rukopisov je práve zbierka glóbusov najcennejším zachovaným kultúrno-historickým artefaktom z čias Belovho pôsobenia v lýceu. Je vzácna vekom, unikátna počtom (celkom 9) aj svojou tematikou. Dlhobola menej povšimnutá a neboli prostriedky na jej reštaurovanie. Vďaka úsiliu Doc. PhDr. Yvony Kollárovej PhD. sa ich podarilo získať a dnes je zbierka aj mojím pričinením zreštaurovaná. Bola predstavená na výstave v nádhерnej barokovej dvorane Univerzitnej knižnice v Bratislave pod názvom **SPHAERA TERRESTRIS – SPHAERA CAELESTIS - Zem a nočná obloha očami novoveku**. Výstava bola verejnosťou prijatá veľmi priaznivo.“

► **Pán Galamboš, pre svoju výstavu ste po niekoľkých rokoch opäť zvolili výstavnú sálu v Univerzitnej knižnici a dali ste jej názov *Littera Scripta Manet*, čo v latinčine značí – „Napísané slovo zostáva“. Sú pre vás skutočne historické listiny prvoradým záujmom?** „Áno je to pre nás nenahraditeľné kultúrne dedičstvo. Sú to doku-

menty, potvrdzujúce našu históriu. Úplne najstaršie sú dve Zoborské listiny, prvá z r. 1111 a druhá z r. 1113. Riešia majetky Zoborského kláštora, preto sa tak aj volajú. Nachádzajú sa v trezore Nitrianskeho biskupstva. Prvýkrát sú v nich menované niektoré obce a dediny. V Nitrianskom biskupstve sa však nachádza aj náš najstarší rukopisný kódex a je najstarší aj v celom Uhorsku. Pochádza z konca 11. stor. Veľmi rád som ho reštauroval, a preto ho viem popísať. Má pevné drevené knižné dosky, pokryté červeným zamatom. Prednú dosku pokrýva pozlattený strieborný reliéf a doň sú vsadené strieborné postavy Panny Márie a sv. Jozefa. Nad nimi je Kristus na kríži a pod ním v dolnej časti je relikvia – dvojkríž a v nej sú vsadené ostatky kríža, na ktorom bol ukrižovaný Kristus. Ďalšiu výzdobu tvoria reliéfy evanjelistov. Keď sa niekto dostane na Nitriansky hrad, nájde tam I. Diecézne múzeum kresťanskej kultúry a v jeho expozícii je dokonca rekonštrukcia tohto kódexu. Na origináli chýba Sv. Ján, jeden z evanjelistov. Keď bol kódex v Budapešti na výstave „Zigismundus“ (jeho predná doska bola vytvorená v žigmundovskom období), objavil som rovnaké symboly na jednom relikviárovom kríži. Podľa Sv. Jána bolo možné vytvoriť repliku, a tak „dvojča“, ktoré zastupuje originál kódexu vo vitríne expozície, má už doplneného aj chýbajúceho štvrtého evanjelistu. Pri prevoze na výstavu musel byť kódex poistený na mnoho miliónov, čo však nepredstavuje jeho hodnotu. Tá je jednoducho ťažko vyčísliteľná, je to historické dedičstvo. No nielen listiny a rukopisné knihy, ale i tlače, najmä tie, ktoré vznikli od polovice až do konca 15. stor. Tie sa nazývajú prvotlače alebo aj „inkunábuly“. Všetky sú evidované a veľmi

vzácne. V rukopisoch i v tlačiach sú často krásne, vyzdobené iniciály a rôzne miniatury a ilustrácie. Na nich býva veľmi často výzdoba zlatením a to ešte aj máva tepané ornamenty. Starí pisári i tlačiar boli naslovovzatí majstri.“

► **Ako je možné, že sa uchováva písmo v týchto starých listinách aj po tolkých storočiach? Mnohé súčasné tlačené dokumenty už po roku - dvoch vyblednú?**

► „Materiály, na ktoré sa písalo, boli poctivo pripravované. Aj pergamen či neskôr ručný papier - tieto podložky dávali záruku veľmi dlhej životnosti na mnoho storočí. Pergamen sa vyrábala predovšetkým z kôz, oviec a teliatok. Dá sa však vyrobiť i z iných druhov zvierat. Spracovanie je pomerne dlhé a veľmi zložené. Aby sa mohlo na pergamen písať z oboch strán a písmo nepresvitlo na druhú stranu, musela sa doň ešte za vlhka vtierať jemná krieda. Pre kostolné spevokoly sa vyhotovovali knihy veľkých formátov, aby speváci na ne dobre videli. Knihy sa zošivali z dvojlistov a jeden dvojlist to bola koža z jedného zvieraťa. Teda na knihu o 400 listoch padlo stádo, počítajúce 200 kusov. Nuž na takýto drahý materiál museli byť pripravované aj kvalitné atramenty. Vyrábali sa čierne alebo hnedé. Na hnedé sa roztĺkli dubienky, pridal sa ocot, železné piliny. Pridávala sa aj arabská guma, cukor, pivo alebo med. Na výzdobu iniciál sa roztĺkali vzácne drahé kamene i rôzne semená na jemný prášok a z neho sa potom vyrábali farby. Takého farby boli svetlostále a tak aj po mnohých storočiach sú živé a blednú len minimálne. Tie najvzácnejšie a najkrajšie historické knihy boli vzácne aj dávno v minulosti. Ich napísanie trvalo dlho a preto, aby ich nemohol niekto ukradnúť, v kláštoroch a knižniciach bývali reťazami prikované ku stolom.

Reťaze pritom bývali dlhé i niekoľko metrov. Takého knihy sa latinsky nazývali „libri catenati“.

► **Za tých niekoľko desaťročí vašej praxe prešlo vašimi rukami iste veľa cenných listín. Na ktoré si spomínate najradšej?** „Spomínam si na mnohé z nich, ale najviac mi zostali v pamäti tie, z ktorých som robil tzv. „dvojča“. Musel som preniknúť do technológie nanášania zlata, napísania listiny, vyhotovenia šnúry na zavesenie pečate a pod. Boli to najmä mestské privilégia s krásne namaľovanými erbmi, napríklad privilégium kráľa Žigmunda pre Bratislavu z r. 1436. Alebo všetky štyri privilégia pre mesto Košice či Kežmarok. Krásne listiny sa vydávali v 13. stor. Boli síce drobnejšie, ale o to milšie. Rád som písal i Zoborské listiny, alebo hlaholiku, s ktorou prišli Cyril a Metod.“

► **Stalo sa, že ste boli pri reštaurovaní knihy zaskočený tým, čo ste objavili?** „Sme ako lekári kníh či umeleckých diel a je to niekedy až mikrochirurgická práca. Musíme určiť diagnózu knihy a tak ako lekár nesmie pri určovaní diagnózy a liečby uškodiť pacientovi, tak aj reštaurátor musí zachrániť maximum pôvodného a eliminovať rôzne škodlivé vplyvy. Pravdaže sa nájdu v knihách aj prekvapenia, a to najmä v knižných doskách. Lepenkové dosky bývali zlepované z rôznych starých tlačí alebo korešpodencií a medzi nimi sú materiály často staršie, ako je samotný obsah knihy. Napríklad ako pomocné materiály sa používali kúsky pergamentu už dávnejšie popísaného. Bol to kvalitný pevný materiál, ktorý sa prilepil napr. na chrbát knihy alebo na knižné dosky, aby sa nekrútili. Keď sa v 14. a 15. stor. začal používať ručný papier na tlač, majstri knihári s obľubou rozrezali staré popísané pergameny na úzke prúžky, vložili ich medzi listy knihy a listy zošivali cez pergamen, aby

papier nite nepoškodili. Podarilo sa pri rozobratí takejto knihy zostaviť z prúžkov text, ktorý bol starší ako samotná kniha. No a v jednej účtovnej knihe mesta Trnavy som našiel zlepené ešte nerozrezané hracie karty zo 17. stor., dokonca aj s vytlačeným menom viedenského tlačiara. Niekedy sa na knižných doskách nájdu aj odtlačky pergamenov, ktoré sa už nezachovali. Prečítať sa dajú pomocou zrkadla. Predstavte si, že prišiel za mnou zberateľ s tým, že „mám tu na veľkom kartóne od dobrého autora namaľovaný obraz aj z jednej aj z druhej strany. Dá sa s tým niečo spraviť, rád by som vystavil oba obrazy?“ Podarilo sa mi kartón rozštípiť na dve vrstvy. Pri práci som však zistil, že jedna strana je prelepená papierom, na ktorom bol namaľovaný jeden zo spomenutých obrazov, ale pod ním bol ďalší kvalitný obraz. Problém bol však, že každý bol namaľovaný inou technikou. Podarilo sa a zberateľ získal z jedného obojstranného, tri kvalitné diela.“

► **Musíte mať pri svojej práci nekonečnú trpezlivosť a rukách citlivosť a presnosť chirurga. Kedy ste sa vôbec rozhodli pre toto svoje životné nie zamestnanie ale doslova poslanie?** „Pôvodne som chcel študovať inú špecializáciu. Keď som prišiel do Prahy ako 14 a pol ročný mladý chlapec, o živote som toho veľa ešte nevedel. Ponúkli mi novo založený odbor, aký vtedy ešte nebol nikde vo svete, ale to som tiež nevedel. Prišlo to odniekiaľ zhora. Jednoducho som si povedal, že to vyskúšam. No a zostalo mi to na celý život. Netušil som, že neskôr budem svoje skúsenosti odovzdávať na vysokej škole poslucháčom, ktorí ich nakoniec budú odovzdávať ešte ďalšej generácii.“

► **Každé pracovné vypätie si žiada po čase účinný relax. Ako a kedy relaxujete?** „Asi mi to nebudete veriť. Stal som sa klasickým

workoholikom. Nerád odchádzam od svojej práce, keď ju ešte nemám dokončenú, ale potom, keď sa podarí, dá mi to toľko novej energie, že už rozmýšľam, ako sa budem venovať ďalšiemu problému. A tak ani veľmi nepotrebujem alebo neviem oddychovať. Možno najlepšie sú len také krátke oddychy ako mikrosnanky. Mám rád zvieratá, a tak chvíľka medzi nimi mi spraví dokonalý a neutrálny relax.“

► **V mene našich čitateľov vám ďakujeme nielen za rozhovor, ale aj za váš veľký vklad do záchrany významnej časti kultúrneho dedičstva Slovenska.**

► **D. Luknárová**

► Ivan Galamboš sa narodil 26. jan. 1940 v Holíči. Študoval na Štátnej priemyselnej škole grafickej v Prahe, odbor konzervovania a reštaurovania písomných a knižných pamiatok, na Filozofickej fakulte UK v Bratislave niekoľko semestrov odbor archívnictvo. Keďže v tejto špecializácii reštaurovania nebolo u nás možné ďalšie vzdelávanie, pokračoval po zahraničnej stáži v Institut für Restaurierung v štúdiu na Akademie der bildenden Künste (Akadémia výtvarných umení vo Viedni) u profesora Wächtera špecializáciou reštaurovanie papiera a grafiky. V posledných rokoch svojej pedagogickej praxe pôsobil ako externý hosťujúci docent na VŠVU v Bratislave. Dlhoročne sa venuje reštaurovaniu a tvorbe faksimilií, vzácných historických listinných dokumentov pre rôzne svetové expozície a domáce múzeá a umeleckých diel pre galérie a múzeá. Za svoju prácu získal mnohé ocenenia, najvyššie však mu udelil prezident SR v r. 2011 - Rad Ľudovíta Štúra II. triedy za celoživotný prínos v odbore reštaurovania historických dokumentov a umeleckých diel.

„Íreckí seniori“ – oslávili 10. výročie

► Bol chladný februárový deň v roku 2009, keď sa skupina nadšených dôchodcov zo ZO JDS Jarok rozhodla predĺžiť si svoj mladý vek aspoň spevom. Založili si folklórnu skupinu pod výstižným názvom: „Íreckí seniori“. „Íreckí“ preto, lebo je to pôvodný názov obce. Vedúca skupiny Terka

Zaujecová spolu s harmonikárom Miroslavom Tökölým vedú skupinu až doteraz.

► Svoj repertoár, v ňom sú hlavne ľudové piesne z regiónu Nitra, sme si obohatili o scénky: žatva, obaračky, šľapanie kapusty, páračky, šúpanie kukurice. Tieto scénky sú zo života našej dediny, rodičov a nášho detstva.

Veľkej obľube pri vystúpeniach sa tešia aj tance v podaní členov súboru – hlavne tanec „šimi-šimi“, ktorý tancujú manželia Zaujecovi. Vystupujeme v bohato vyšívaných a zdobených „íreckých“ krojoch a piesne spievame väčšinou v našom nárečí. FS svojimi vystúpeniami spríjemňuje podujatia v našej obci a samozrejme i v okolitých

dedinách hlavne na podujatiach organizovaných JDS. V roku 2016 sme sa zúčastnili programu „Zem spieva“, ktorý mal veľký ohlas aj u televíznych divákov.

► V roku 2019 oslávila naša FS 10. výročie svojho založenia. Pri tejto príležitosti sme nahrali druhé CD a uviedli sme ho do života v mesiaci máj. Starosta obce Stanislav Šťahel a dekan farnosti Peter Klech lupienkami z májových kvetov a stužkou z „íreckého“ kroja naše CD uviedli a zaželeli mu šťastný štart do života. Na slávnosť boli pozvaní okrem členov JDS Jarok aj vzácní hostia a spevácke skupiny Pustakerčanka z Pustých Sado, Rozmarín z Pohraníc a Šuriančanka zo Šurianok.

► **Sidónia Náhlovská, členka FS**

Boli sme účastníkmi celonárodnej spomienkovej slávnosti na Bradle

► Od tragickej smrti M. R. Štefánika prešlo 100 rokov. 4. mája. 2019 sa konali v kraji pod Bradlom spomienkové oslavy. K mohyle Štefánika sa počas osláv snažili dostať tisíce ľudí, medzi nimi i skupina členov JDS z Drietomy

► Doobeda sme sa zúčastnili na spomienkových Službách Božích v evanjelickom kostole v Košariskách, kde bol M. R. Štefánik pokrstený. Spomienka bola dojemná a dôstojná. V Brezovej pod Bradlom sme si prezreli Legiovlak, ktorý sa skladá zo 14 zrekonštruovaných vagónov. Vo vagónoch sme videli postavy legionárov v dobových uniformách, rôzne exponáty, fotografie. Zaujal nás vagón poľnej pošty, zdravotnícky, krajčírsky, kováčsky a iné. Utvorili sme si obraz, akými vlakmi sa v rokoch 1918 – 1920 prepravovali čs. legionári po Transsibírskej magistrále

► Autobusom sme sa vyviezli na parkovisko asi 2 km pred Bradlom a potom pešo pokračovali k mohyle, kde sa konali oslavy. Ohromil nás prelet stíhacích a dopravných lietadiel nad mohylou a 20 delostreleckých sálv, po ktorých sa triasla zem. Na mohyle vystúpili s prejavmi slovenskí politici i zahraniční hostia. Zelená farba vlajok a tričiek kotlebovcov však na nás nepôsobila upokojujúco. Oslavy ukončil prelet vojenských vrtuľníkov a zoskok parašutistov s vlajkami s portrétom Štefánika.

► Po oslavách na Bradle sme sa ešte vrátili do Košarísk, aby sme si pozreli Múzeum M.R.Štefánika. Múzeum sa nachádza v bývalej evanjelickej fare, kde Štefánik vyrastal. Veľmi miho nás prekvapil sprievodca po múzeu, v elegantnom kostýme s vychádzkovou paličkou a s klobúkom na hlave – Štefánik osobne. PhDr. Marián Imrišek, lektor prehliadky nám rozprával Štefánikov osud v 1. osobe. Videli sme veľa exponátov - osobné veci, kúzelnícke predmety, lekárničku, žehličku, fotografie, mapy. Dozvedeli sme sa o jeho vedeckej práci, o cestovaní o záľubách, o láskach, o práci pre národ. V poslednej miestnosti lektor prehovoril o leteckom nešťastí, pri ktorom zahynul a prečítal list, ktorý Štefánik adresoval svojej láske a snúbenici Giuliane Benzoni. Celá prehliadka múzea bol veľmi silný citový zážitok.

► **Výbor ZO JDS Drietoma**

Slniečnice z Čadce

Spevacka skupina Slniečnice vznikla v roku 2011 pri Mso JDS v Čadci. Svoju činnosť začala z túžby spievať nádherné piesne, ktoré spievavali ešte ich rodičia a starí rodičia. Každý priniesol nejakú neznámu, melodicky zaujímavú pieseň. Vedenie skupiny prevzala **Ludmila Kopačková**. Všetci cítili, že potrebujú niekoho, kto by im pomohol, poradil, odborne viedol. Stalo sa. Prišla **dirigentka Magdaléna Zagrapanová** a pod jej odborným a prísnyim vedením sa skupina posunula omnoho ďalej. Začala cibriť hlasový prejav spevákov a odmenou im bol potlesk divákov.

Do povedomia Čadčanov sa dostali účinkovaním na rôznych podujatiach v meste, aj za hranicami okresu. Zviditeľnili sa aj vydaním vlastného CD. Ich krédom je rozdávať radosť, pohladíť piesňou dušu a zachovávať dedičstvo predkov - obrovský poklad pre nasledujúce generácie.

V marci prišla na skúšku p. **Miroslava Mlynáriková** so správou, ktorá najskôr všetkých potešila, potom rozrušila. Bolo to pozvanie na Medzinárodný festival športu, piesní a tancov seniorov v Chorvátsku na ostrove Ráb 15.05. – 19.05.2019. Začal intenzívny nácvik - všetci, počnúc dirigentkou, cítili obrovskú zodpovednosť a rešpekt. Až na mieste sa dozvedeli, že to bude súťaž v rôznych kategóriách.

Dňa 14.05. speváci nastúpili do autobusu. Niesli si okrem krásnych piesní i viaceré pekné kostýmy, pretože mali vystupovať 4 dni vždy s iným repertoárom. Na festival cestovali spoločne so spevackou skupinou Sihotiar

z Trenčína a so Zemplínskou heligónkou z Michaloviec.

Festivalovým heslom bolo Život je báječný. Hneď v prvý deň príchodu na ostrov Ráb sa súbory navzájom predstavili s krátkou ukážkou svojho repertoáru. Festivalu sa zúčastnili: Bielorusko, Bosna a Hercegovina, Bulharsko, Litva, Rusko, Slovensko, Slovinsko, Ukrajina a Chorvátsko. Z uvedených krajín prišlo 29 súborov rôzneho zamerania, celkovo 564 účinkujúcich. Konkurencia obrovská. Šesťčlenná medzinárodná odborná porota mala ťažkú úlohu. Hodnotila súbory, skupiny, aj sólové vystúpenia spevákov, ba aj tanečníkov.

Ďalší deň pobytu si všetci dopoludnia pozreli ostrov, kochali sa pohľadom na krásnu krajinu a najmä more - toho sa nevedeli nasýtiť. Samozrejme, kúpať sa nedalo, ale aspoň si zmáčali unavené nohy v slanej morskéj vode.

Popoludnie patrilo slávnostnému sprievodu všetkých účastníkov. Boli utvorené dva sprievody cez mesto, ktoré sa stretli v amfiteátri. Neuveriteľná atmosféra, úžasné pocity šťastia, hrdosti. Slováci kráčali s vlajkou a označením – Slovakia. Trenčín a Michalovce prezentovali aj naše kroje z rôznych regiónov Slovenska. Bola to nádherna farieb, úžasných krojov, všade spev, skandovanie názvu svojej krajiny, tance, hudba. Hneď po skončení sprievodu nasledovali súťažné vystúpenia súborov. Po každom sa ozval obrovský potlesk aj slová uznania. Naši speváci zabodovali chorvátskou piesňou „Jana moru“, ale aj našou

kysuckou hymnou „Kysuca, Kysuca“, ktorú s nami spievali všetci účastníci festivalu.

Konečne si účinkujúci vydýchli a nastalo uvoľnenie po súťažných vystúpeniach. V sobotu popoludní začalo vyhodnocovanie súborov, aj športovcov. Odovzdávanie ocenení prebiehalo v úžasnej atmosfére. Zrazu moderátor pozval Slniečnice na pódium a vyhlásil získanie 3. miesta v kategórii speváckych skupín nad 8 členov. **Magdalénu Zagrapanovú ohodnotili ako najlepšiu dirigentku – neprofesionálku.** To bolo radosti, šťastia, ba aj slzičky sa objavili. Ocenenie vo svojej kategórii si odniesol aj súbor Sihotiar a heligonkári z Michaloviec. Úžasné bolo, že Slovensko získalo v celkovom hodnotení 3. miesto z deviatich zúčastnených krajín za reprezentáciu a podané výkony. Radosť, dojatie, hrdosť! Zaznel obrovský potlesk a skandovanie SLOVAKIA. Stále sú to nezabudnuteľné chvíle.

Podakovanie si zaslúžia dirigentka Magdaléna Zagrapanová, za prípravu cesty Miroslava Mináriková, Ludmila Kopačková, Marta Luptáková z Trenčína a mesto Čadca za finančnú pomoc. Taktiež všetci členovia spevackej skupiny Slniečnice za vzornú reprezentáciu nášho regiónu, ba celej našej krajiny – Š. Školová, A. Šeligová, V.Gregorová, A. Slivková, J. Valčuha, A. Kontriková, E. Bujnovská, B.Treťtinová, J. Krasňanová, M. Mináriková, Š. Miloňová, O. Holeščáková, C. Koža, T. Hrdináková, A. Knežíková, A. Franek, E. Houštecká, moderátorka.

Na záver nás veľmi potešilo pozvanie ministerky kultúry Bieloruska na ďalší ročník festivalu, ktorý bude v Minsku. Je to veľká výzva, záväzok a zodpovednosť. Veru, cestou do Chorvátska sme netušili, s akou hrdosťou sa budeme vracieť domov. Reprezentovali sme našu vlasť a hlavne rodné Kysuce so ctou a veľmi úspešne. Sú to pocity, na ktoré sa nedá zabudnúť. **Veľa šťastia, spevacka skupina Slniečnice!**

► **Marta Slivková**

Deväť dám ukázalo štýl, umenie i odvahu

OO JDS Stará Lubovňa, Mestský úrad SL, Lubovnianske osvetové stredisko pozvali babičky – členky ZO JDS v okrese na 4. ročník prehliadky Babička okresu Stará Lubovňa. Prihlásené účastníčky museli zvládnuť tri disciplíny. V prvej „Tradície odovzdávame deťom“, predstavili detský, pracovný alebo svadobný kroj. V druhej „Načierame do minulosti“ mohli si diváci v kine vypočuť zaujímavé veselé alebo smutné príhody z ich života. V tretej babičky predvádzali svoje znalosti a zručnosti, ktoré zdokonaľovali po celý život a ktoré teraz odovzdávajú ďalšej generácii. Chválou pri týchto vystúpeniach nešetřila porota – Mikuláš Jura, Veronika Bodová, Peter Sokol, Dalibor Mikulík.

Babičky svojím účinkovaním vyjadřili rozmanitosť, krásu a pestrosť nášho okresu v zastúpení Spiša, Šariša, Goralov i Rusínov. Diváci potleskom ocenili odvahu, sebaistotu a vnútornú krásu babičiek ako aj kultúrny program v podaní žiakov ZUŠ Jána Melkoviča v Starej Lubovni a FS Kečera z Jakubian. V závere primátor a starostovia odovzdali kvetinové i vecné dary hviezdám tohto popoludnia. Predseda OO JDS v Starej Lubovni Ján Barilla pridala pamätné listy a pozvanie na slávnostnú recepciu.

Rada by som vám naše babičky predstavila:

1. Anna Fecenková – Hniezdne, 77 rokov, 5 detí, 13 vnúčat a 4 pravnúčatá. Rada spieva, hačkuje, vyšíva a valčekuje. Ručné práce aj iných babičiek sme mohli priamo obdivovať. Postupuje do krajského kola.

2. Katarína Krivoňáková – Jakubany, 67 rokov, 1 dieťa, tri vnúčatá. Venuje sa výrobe jednotlivých častí jakubianskeho kroja, vyšívaniu, háčkovaniu, spieva a tancuje vo FS Kečera

3. Terézia Saloňová – Jarabina, 65 rokov, 2 deti, 2 vnúčatá. Rada pletie čiapky, baretky, čelenky, detské oblečenie. Háčkuje hračky, vianočné a veľkonočné ozdoby, obrusy a prestierania. Má rada turistiku a prechádzky.

4. Mária Lekešová – Kamienka, 63 rokov, 2 deti, 1 vnúčka. Jej záľubou je kulinárstvo, spev a tanec. Angažuje sa pri aktivitách samosprávy.

5. Marta Horanská – Kolačkov, 69 rokov, 4 deti, 10 vnúčat a 4 pravnúčatá.

Rada spieva, tancuje a venuje sa ručným prácam.

6. Štefánia Kostrišáková – Nižné Ružbachy, 75 rokov, 4 deti, 8 vnúčat a 5 pravnúčat. Rada vyšíva, pletie, tká a venuje sa gazdovstvu.

7. Terézia Starinská – Plavnica, 65 rokov, 3 deti, 7 vnúčat. Rada spieva, tancuje, podieľa sa na organizácii obecných podujatí. Jej najväčším koníčkom je varenie a pečenie.

8. Štefánia Lukačovská – Stará Lubovňa, 81 rokov, 4 deti, 9 vnúčat a 8 pravnúčat. Medzi jej záľuby patrí záhradka, čítanie, krížovky a sledovanie aktualít.

9. Anna Balušinská – Šarišské Jastrabie, 69 rokov, 2 deti a 3 vnúčatá. Šije kroje pre nevesty, vyrába krojované bábiky. Je členkou FS Jastrebná, ktorá sa predstavila aj v relácii Zem spieva.

► **Mgr. Anna Kopčáková** za OO JDS Stará Lubovňa

Veľké prekvapenie ako dar

Keď sa seniory v Drienovskej Novej Vsi schádzali v nedeľu 12.5.2019 na členskú schôdzu, netušili, aké prekvapenie pre nich výbor ZO s predsedníčkou Betkou Grinčovou ku Dňu ma-

tiek pripravili. Blahoželateľ im prišiel folklórny súbor Jožka Príhodu z Petrovian. Spevom, slovom i tancom rozdávali radosť, pripomínali mladosť, veď boli spolužiakmi, kamarátmi i blízkymi. Bolo že veselo! Bol to nezabudnuteľný darček nielen pre mamky, babky, ale aj pre otcov a dedov.

► **Agáta Polohárová**

V KRAJINE SLOVA...

Máj – mesiac lásky – od nepamäti takto vnímaný aj ospevovaný. Posvätený mileneckou, ale aj materinskou a rodičovskou láskou. Človek sa hľadá v rozpuku prírodných krás a čerpá prepotrebnú energiu ale aj múdrosť...naozaj ich hľadá? Naozaj chce a rozumie jej posolstvom? Možno chceme odpovedať s veľkou dávkou skepsy!? A možno sa nám žiada iba ponoriť ruky a ovlažiť si tvár v sviežej jarnej vode...ako kedysi...v detstve.. Po máji prichádza jún - mesiac v znamení detí a blížaceho sa konca školského roka. Zrazu sa mnohým nám rozrastie domácnosť o vnúčence, rozveselí sa byť či dom, zmení sa náš všedný denný poriadok. A možno už len okolo seba z patričnej dialky vnímame tieto každoročné premeny. Deti – svet, ktorý drieme v každom z nás...

Príjemné čítanie, priatelia!

Posolstvo lásky

Záhrada detských snov
mamkinho objatia,
prichádza v rannom spánku
ružová, slnkom bohatá.
Svieti v nej Tvoja tvár
a hrejú drobné dlane –

Mamka moja, kdeže si?
Kde detstvo roztúlané?

Viem, ostalo v mojich dlaniach
aj v dcérinom objatí –
Čo matka v detstve dáva,
nikdy sa nestratí.
Nedá sa zabudnúť
sladká neha mliečna -

Prechádza z matky na dcéru
v zákonoch života – nekonečna -

D.L

Odvaha

Jarmila Móricaová

Detstvo a mladé sny
ostali na dne prúteného košíka
mágia života fascinuje
aj slnko po zotmení
Museli sme sa naučiť čakať
aby sme vedeli vychutnať
zázrak ukrytý v stope života
Slobodné ľudské bytie
nám dáva silu byť a žiť
nedať sa kúpiť vo finále
nestratiť krídla
hoc aj polámané

Baba

Edita Stiežencová

zo zbierky Pod úsmevom slnečných hodín

Otázka TU-bytia a JAJAizmu ma zaskočila pri odchode do dôchodku. Hoci som sa rada stála za katedrou, tešila som sa na slobodný život bez školského zvončeka, ktorý ma sprevádzal vyše päťdesiat rokov.

Vybrala som sa cestou ďalšieho hľadania radostí tretieho veku, Pochopila som potrebu poznať lepšie samu seba, čo už v dávnych dobách zdôrazňoval Sokrates. Ako sebestačný gerom dôstojne niesť svoj kríž a duchovne dozrievať.

V mojom duchovnom rozlete ma zocoľovali lekcie z gerontológie a geriatric pri opatrovaní chorých v rodine.

Bývalé kolegyně mi stále pripomínali: „Si z nás najstaršia a ešte nie si babkou.“ Obávala som sa, že by som starostlivosť o vnúča v momentálnej ťažkej situácii ani nezvládla.

Osobné dejiny uzatvorili aj poslednú kapitolu a ja som sa mala stať babou. Zachvátila ma radosť s veľkými obavami i strachom. Akýsi nový pocit v TU-bytí.

Za dverami pôrodnej sály som stála odovzdaná obetovať vlastný život za zdravie nového človečika.

Keď som vnučku Natálku vzala do

náručia, hrud' sa mi naplnila tolkou láskou, že som takmer explodovala. Aby sa tak nestalo, TU-bytie si pomohlo uvoľňovaním slz, ktoré prúdom stekali po mojej tvári.

Už som si nevedela predstaviť ani deň bez mojej vnučky, ktorá spôsobila veľkú renesanciu citov. Známi mi vraveli: „Čo robíš? Vyzeráš lepšie a lepšie!“

Pri filozofovaní o treťom veku za najdôležitejšie v TU-bytí geronta pokladám obdobie, ktoré som filozoficky nazvala– BABAIZMOM.

Čo je rodina

Hana Zelinová

Rodina je, keď ocko jednou rukou chyť Tomáša a druhou mamu. A keď mamička chyť jednou rukou mňa a druhou ocka. Rodina je to, keď sme všetci v cukrárni a ocko hundre: „Cukráreň je pre deti. Pre chlapa je futbal.“ Rodina je aj vtedy, keď jedna stará mama povie druhej starej mame: „Aké to len máme pekné a spôsobilé vnúčatá...“

Rodina je tiež to, keď ocko leží vo svojej posteli a spieva: Tri dni ma naháňali... a aj mamička leží vo svojej posteli a spieva: Od Oravy dážď ide... a ja s Tomášom ležíme medzi nimi, aby sa nám nič nestalo.

Plynutie

Jolana Prochotská

Dni sú krátke, cesty dlhé.
Veľké moje obzory –
Málo času na ne.

Slabosť sladká
v zážitkoch až mrazí,
silou vôle nabudená.
Duša teplom žiari.

Dni sú dlhé, cesty krátke.
Malé moje obzory –
Veľké ešte plány!

Modrý Kameň – pravé miesto pre umelecké slovo

► Nad najmenším mestom na Slovensku – Modrým Kameňom sa vypína zrúcanina rovnomenného **hradu Modrý Kameň**. Pôvodne gotický hrad postavili okolo roku 1137. Jeho prvým známym majiteľom bol zvolenský župan Ditrich z rodu slávneho rytiera Donča. V čase najväčšieho rozmachu patril hrad Modrý Kameň k najvýznamnejším v Uhorsku. Bol dôležitou súčasťou protitureckej obrannej línie, avšak v rokoch 1575 až 1593 ho Turci obsadili a v závere tohto obdobia aj zničili. Po odchode Turkov dali **Balašovci** hrad opraviť do pôvodného stavu. Avšak po novej vojne ho Turci opäť zničili a horný gotický hrad zostal od tých čias ruinou. V roku 1730 Balašovci v dolnej časti hradu postavili **kaštieľ** v barokovom slohu. Od tohto času sa podoba hradu a kaštieľa takmer vôbec nezmenila...

Menili sa však majitelia aj vnútorné vybavenie kaštieľa - od r.1994 v ňom sídli **Múzeum bábkarských kultúr a hračiek**, jediné svojho druhu na Slovensku. Pamätná tabuľa na múre kaštieľa pripomína zo slávneho rodu Balašovcov Valentína (1554 – 1594), významného predstaviteľa renesančnej poézie na Slovensku, autora ľúbostnej aj hrdinskej poézie i drámy.

Práve na tomto mieste zorganizovalo predsedníctvo OO JDS Veľký Krtíš z poverenia KO JDS Banská Bystrica **krajské kolo prehliadky v umeleckom prednese poézie, prózy a vlastnej literárnej tvorby seniorov**. Prišlo ich 27 z 10 okresov kraja, aby spoločne s ďalšími účastníkmi a hosťami tohto podujatia zažili deň, plný výnimočných zážitkov. Obklopení dobovým nábytkom a prijatí chutným pohostením stali sa najprv divákmi výnimočného predstavenia monodrámy Večná Eva v podaní Mgr. Lenky Stankovej, členky Divadla Št. Kvietika so sídlom vo V. Krtíši. Autorka hry – členka domácej ZO JDS p. Eva Šoóšová podmanivým spôsobom spracovala pohnutý osud Eržiky Fráterovej, manželky literáta Imricha Madácha (autora drámy Tragédia človeka), a tak sa vlastná literárna tvorba prezentovala aj v takejto komplexnej podobe.

Samotná prehliadka začala oficiálnym privítaním a príhovormi, kde sa za domácich prihovorili: RNDr. M. Siekela, prednosta OÚ vo V. Krtíši, Ing. M. Bednárová, primátorka Modrého Kameňa a predsedníčka OO JDS V. Krtíš Mgr. Mária Hroncová. Pripomenula nielen slávnú históriu hradu M. Kameň, Hontu a Novohradu, ale aj 200. výr. narodenia národného buditeľa, štúrovca a riaditeľa Prvého slovenského gymnázia v Revúcej, rodákaz Veľkého Krtíša A.H. Škultétyho.

V prehliadke vystúpilo s prednesom poézie 12 recitátoriek, ukážky z prózy prednieslo 5 seniorov a vlastnú tvorbu predstavilo 10

autoriek. Po ukončení prehliadky Mgr. L. Stanková, ako predsedníčka odbornej poroty, vysoko vyzdvihla úroveň prednesov a vyslovila všetkým účinkujúcim svoj obdiv. Ďakovné slová adresoval účinkujúcim recitátorom (recitátorkám) a tvorcom literárnych prác ako aj organizátorom podujatia a všetkým domácim podporovateľom podpredseda JDS PhDr. Alojz Luknár aj predseda KO JDS J. Hlaváč.

V popoludňajších hodinách po chutnom obede v jedálni Spojenej školy v M. Kameni čakala účastníkov podujatia prehliadka romantických zrúcanín hradu, objavených podzemných chodieb a bášť, ale aj barokového kaštieľa s jeho unikátnymi expozíciami (hračky, bábky a ich divadlá, historická expozícia zubnej techniky).

Prekrásna scenéria stavieb v objatí stromov, hlavne gaštanov, blízka kalvária ale aj výborná organizácia podujatia a ústretovosť personálu Múzea pod vedením riaditeľky Mgr. Heleny Ferencovej zanechali v účastníkoch tohto podujatia nezabudnuteľný príjemný dojem.

Umelecké slovo a Zlaté ruky v OO JDS Spišská Nová Ves

OO JDS v Spišskej Novej Vsi sa 29.3.2019 stretla, už po desiaty raz, aby vzdala **hold poetickému slovu P. O. Hviezdoslava**. Spoluorganizátor MsO JDS Krompachy v miestnej ZUŠ účinkujúcich a hostí označila "Hviezdoslavovou" bodkovanou mašličkou. Víťala nás veľmi estetická výzdoba aj video-prezentácia o živote a diele básnika. Moderátorky Mgr. A. Grondžeková a Mgr. A. Jarošíková viedli dopoludnie, scenáristicky pripravené Mgr. A. Pustayovou, veľmi profesionálne. Podujatie otvoril a privítal vzácných hostí predseda OO JDS Ing. Š. Handžák. Boli nimi: prednosta OÚ PaedDr. D. Demečko, PhD., primátori: Krompachy Ing. I. Rušinová, Spišské Vlasy L. Fífik a starostovia: Odorín Ing. M. Godulová, Markušovce M. Virág, Harichovce Ing. M. Augustiňák.

Mgr. J. Prochotská v spomienkach priblížila desaťročnú cestu tohto podujatia pri stretnutí s básnikmi J. Čurilovou, J. Puchalom a prozaikom Š. Šimkom. S témami starnutia, kde nám aj divadelný

súbor Hviezdoslav zahral ukážku z hry J. Milčáka Kľetka, láska vo všetkých podobách aj vlast a rodina. Spoznali sme tvorbu básnikov, ktorých si vybrali recitátori, i tvorbu L. Štúra a M. Rúfusa.

Hold P. O. Hviezdoslavovi dalo 18 recitátorov zo siedmich MsO a ZO JDS. Člen DS Hviezdoslav Ing. P. König predniesol ukážku z Hájkovej ženy a študenti zo SSOS SEZ Krompachy, oblečení v krojoch, dramaticky predviedli báseň Na výhone - pripravila ich Mgr. D. Filová. Podujatie umocnilo aj rozprávanie básnika v autentickom kostýme v podaní J. Žišku.

S vlastnou tvorbou sa predstavili: K. Dobranská, Mgr. A. Pustayová, M. Šmelková, a Mgr. J. Prochotská. Všetci recitátori dostali

účastnícke listy a kvety. Celé podujatie v predeloch umocnil svojou klavírnou hrou riaditeľ ZUŠ Mgr. J. Salanci.

Výstava Zlaté ruky predstavila viac ako 130 výrobkov zo ZO JDS: Harichovce, Markušovce, Odorín, Nálepko a MsO JDS: Spišská Nová Ves, Spišské Vlasy a Krompachy. Práce boli pripravené z prírodných materiálov rôznou technikou na vysokej remeselnej úrovni. Predsedovia: Mgr. J. Staroňová, M. Kalafútová, J. Farkašová, D. Slivka, M. Ivanovová, M. Mihalková a J. Žiška prebrali v mene svojich organizácií ďakovné listy a kvety.

Záverečné slová patrili podpredsedníčke OO JDS, ktorá poďakovala spoluorganizátorom aj účinkujúcim za stále sa zvyšujúcu úroveň tohto umeleckého podujatia a vyslovila presvedčenie, že rok 2020 v ZO JDS Harichovce bude opäť čímsi zaujímavejší a priblíži nám tvorbu autorov – rodákov nášho krásneho SPIŠA.

► **J. Prochotská,**
podpredsedníčka OO JDS

Sviatok umeleckého slova v Michalovej

ZO JDS v Michalovej z poverenia OO JDS v Brezne a pod záštitou starostky obce Terézie Tisovčikovej usporiadala 4. roč. Okresnej prehliadky v prednese poézie, prózy a vlastnej tvorby pod názvom **Seniori recitujú**.

21. marec 2019 – Michalová - v priestoroch kultúrneho domu sa stretlo 14 seniorov – recitátorov, ale aj hostia a diváci. Pozdravil ich a privítal hostí: starostku obce T. Tisovčikovou a prednostku OÚ I. Poliakovú predseda ZO JDS Michalová Ján Dianiš a predseda OO JDS Brezno Daniel Kianica.

K prítomným sa prihovarila starostka obce Michalová, v krátkosti porozprávala o histórii obce a po-

priala všetkým krásny spoločensko-kultúrny zážitok.

Publikum sledovalo každý recitačný výkon veľmi vnímavo a odmeňovalo recitátorov srdečným potleskom. 3- členná hodnotiaci porota pred záverom prehliadky uskutočnila krátky odborný rozbor všetkých recitačných výkonov. Predsedníčka poroty Ingrid Poliaková

ková pozitívne zhodnotila celé podujatie a úprimne poďakovala všet-

kým recitátorom za mnohostranný kultúrny zážitok. Na záver boli recitátorom odovzdané pamätné listy. Význam takejto prehliadky je v tom, že seniori svojimi recitátorskými schopnosťami vedia urobiť radosť a potešiť iných. Podujatie ukončil predseda OO JDS D. Kianica, ktorý poďakoval domácim organizátorom za vytvorenie vhodného priestoru k prehliadke.

Najúspešnejší seniori: Mária Čížmarová - Nemecká, Anna Kánová - Dolná Lehota, Mária Cesnaková - Bacúch sa zúčastnia na obdobnej Krajskej prehliadke, ktorá sa uskutoční na hrade Modrý Kameň.

► **Viera Sedláková**

ŽIVENA s RADOŠŤOU v Slovenskom Komlóši

V dňoch 26. a 27. apríla 2019 sa členky Živeny z Pezinka a členovia Folklórneho speváckeho súboru RADOŠŤ zúčastnili Stretnutia dolnozemskej Slováci v Slovenskom Komlóši v Maďarsku. V rámci tohto slávnostného stretnutia sa v piatok po slávnostnom kladení vencov pri pomníku našich slovenských predkov uskutočnilo zasadanie miestnej samosprávy spojené s odovzdávaním medzinárodného vyznamenania dolnozemskej Slováci PRO CULTURA SLOVACA. Večer sa uskutočnil v Slovenskom dome slávnostný galavečer pri

príležitosti 70. výročia založenia Folklórneho súboru Komlós. V programe vystúpili ako hostia aj tanečníci súboru GYMNIK z Bratislavy a GELOVIANKA zo Sebechlieb.

Na sobotu 27. apríla pripravila Organizácia komlóšskej Slováci v spolupráci so Slovenským regionálnym kultúrnym centrom a Slovenskou národnou samosprávou v slovenskej ZŠ v Komlóši kultúrny program. V ňom sa ako prvý predstavil Folklórny spevácky súbor z Pezinka vedený vedúcou Máriou Miškerikovou a umeleckým vedúcim Štefanom

Šalátom, ktorý súbor sprevádza aj hrou na akordeóne. Oduševnený a temperamentný výkon „Radostníkov“ bol po zásluže odmenený veľkým potleskom publika. Okrem Pezincanov sa o zábavu a dobrú náladu postarali aj FS GYMNIK, FS GELOVIANKA a Mládežnícka dychočka zo Slovenského Komlóša.

Súčasne s bohatým kultúrnym programom prebiehal na školskom dvore 17. roč. súťaže a ochutnávky povestných komlóšských suchých klobás. Za zmienku stojí, že v rámci tejto skvelej gastronomickej prezentácie boli v ponuke viaceré tradičné komlóšske pochúťky: pečená klobása, baraní perkelt, hovädzí perkelt, barania kapusta, „kvasienke“ aj „špricke“.

Hoci počasie v sobotu nebolo podujatiu priaznivo naklonené, ani silný vietor a hustý dážď nemohli pokaziť krásnu atmosféru slovenskej spolupatričnosti. Po rozlúčke so starostlivými a priateľskými hosťami vydala sa skupina Pezincanov na spiatocnú cestu - ako ináč - za neúnavného spevu Radostníkov.

► Eva Frťalová,
► OO JDS Pezinok

V Hriňovej so spevom

2. apríla 2019 sa v Mestskom kultúrnom stredisku v Hriňovej konala „Regionálna prehliadka speváckych súborov seniorov“ z okresov Žarnovica, Žiar nad Hronom a Detva. Organizátorom prehliadky bola OO JDS Detva a usporiadateľom ZO JDS Hriňová.

Prehliadky sa zúčastnili súbory „KARANKA“ z Orovnice a „RUDNIANKA“ z Rudna nad Hronom za

okres Žarnovica, „TEPLIČIANKA“ zo Sklených Teplíc a „VYHNIANKA“ z Vyhneň za okres Žiar nad Hronom, „HRIŇOVČIANKY“ a „JAVORINKA“ z Hriňovej a „SENIOR DETVA“ z Detvy za okres Detva. Súborom fandili viacerí hostia: za KO JDS Banská Bystrica predseda J. Hlaváč, taj. Mgr. Kišík a hosp. p. Dominiková, za OO JDS Žiar nad Hronom p. Bulko, podpredseda OO JDS Žarnovica p. Vendík, podpredsedníčka OO JDS Detva p. Vajajiová, predsedníčka OO JDS B. Bystrica Mgr. Petrincová, starosta obce Sklené Teplice p. Meliš, starosta obce Vyhne p. Čsaládi, primátor mesta Hriňová Mgr. Horník a Ď.

Sála MsKS bola zaplnená, pričom usporiadateľov potešila účasť cca 25 obyvateľov „Domova dôchodcov“ v Hriňovej. Vystupujúce súbory sa svojím spevom postarali o dobrú náladu v sále a k vynikajúcemu priebehu prehliadky prispeli v značnej miere aj moderátori: pp. L. Micháliková a M. Kopor. Potešilo od organizátorov aj výborné občerstvenie a spoločný obed.

Zápis a podpisy do „Kroniky ZO JDS“ od účastníkov prehliadky sú pre Hriňovú plné vďaky a milých slov.

► Ing. M. Petrus,
predseda OO JDS Detva
a ZO JDS Hriňová

Seniori, viete, kde hľadať pomoc, ak sa stanete obeťmi podvodníkov?

Pomoc pre obeť trestných činov je realizovaná odborom prevencie kriminality Kancelárie ministra vnútra SR prostredníctvom Národného projektu „Zlepšenie prístupu obetí trestných činov k službám a vytvorenie kontaktných bodov pre obeť“. V rámci projektu vzniklo na území celého Slovenska osem kontaktných bodov, v ktorých nájdete potrebnú pomoc a usmernenie.

Čím je pre mňa projekt zaujímavý?

Hlavnou úlohou projektu je poskytovanie služieb obetiam alebo potenciálnym obetiam trestných činov. V súčasnosti sú služby pomoci pre obeť poskytované prevažne mimovládny sektorom a chýba ich celoplošné zabezpečenie. Ide o poskytovanie dostupných služieb na verejne prístupných a známych miestach vo forme stabilných kontaktných bodov.

Sú služby kontaktných bodov určené aj pre mňa?

Projekt je zameraný na tri cieľové skupiny – primárne na seniorov, obeť nenávisťných trestných činov a extrémizmu a obeť obchodovania s ľuďmi. Ak však budú ľudia potrebovať pomoc v iných témach, ktoré súvisia s kriminalitou, pracovníci si ich vypočujú a pokúsia sa ich poslať tam, kde im poskytnú adekvátnu starostlivosť.

Kde nájdem kontaktné body?

Celkovo je zriadených osem kontaktných bodov, v každom kraji jeden:

- Kontaktný bod B. Bystrica, Štefánikovo nábr. 7, 974 01 B.Bystrica
- Kontaktný bod Prešov, Námestie mieru 3, 080 01 Prešov
- Kontaktný bod Košice, Komenského 52, 040 01 Košice
- Kontaktný bod Trenčín, Hviezdoslavova 3, 911 01 Trenčín
- Kontaktný bod Žilina, Janka Kráľa 4, 010 01 Žilina
- Kontaktný bod Trnava, Kollárova 8, 917 01 Trnava
- Kontaktný bod Nitra, Štefánikova trieda 69, 949 01 Nitra
- Kontaktný bod Bratislava, Tomášikova 46, 831 03 Bratislava

Kto a akú pomoc mi na kontaktných bodoch poskytne?

Obetiam a potenciálnym obetiam trestných činov sa venujú traja pracovníci (koordinátor na regionálnej úrovni a dvaja asistenti koordinátora). Tí na základe identifikovaných potrieb každého prípadu zabezpečia klientom bezproblémový a promptný prístup k poskytnutiu pomoci. Pri výkone práce sú im k dispozícii odborníci – špecialisti – osoby z oblasti sociálneho poradenstva, psychológovia, kriminalisti či právnici. Kontaktné body poskytujú občanom viaceré služby. Ide o špecializované poradenstvo pre obeť a ich blízkych, sociálne a psychologické poradenstvo či právne usmernenie a podporu. Zároveň na rôznych miestach prebiehajú preventívne aktivity v podobe besied či zážitkových workshopov.

Viac na: <https://www.facebook.com/prevenciakriminality/>
<http://prevenciakriminality.sk/>

Tento projekt je podporený z Európskeho sociálneho fondu.

Brigáda galantských seniorov

Koncom apríla za krásneho slnečného počasia sa na dvore Denného centra pri MsÚ v Galante na Švermovej ulici zišlo niekoľko seniorov, aby brigádou upravili, skrášlili dvor a okolie DC. Zásluhou MsÚ došlo k vynoveniu fasády budovy a ešte predtým k čiastočnej úprave – rekonštrukcii dolnej časti vnútra budovy.

Vyčistili sme priestory pod altánom, zložili stoly a lavice. Na dvore sme presadili do nových väčších črepníkov 5 kusov krásnych oleandrov, zasadili trvalky, ošetrili ruže a do okna denného centra sme dali ťahavé muškáty pre okrasu. Týmto sme sa pripravili na bohaté aktivity našich seniorov cez letné obdobie. Patria k nim rôzne krúžky, napr. ručné práce, severská chôdza, spev, prednes poézie a prózy, ale aj organizovanie rôznych aktuálnych besied a pod.

V tomto roku naše denné centrum oslávi 30. výročie od svojho vzniku a všetky aktivity seniorov sú a budú zamerané na jeho dôstojné oslavy. Sú nám v tomto nápomocní aj náš primátor Peter Paška, Mgr. Molnáriová Adriana a v neposlednom rade aj poslanec Ing. Augustín Popluhár, ktorým ďakujeme za ich podporu, tiež niekoľkým miestnym podnikateľom a našim priaznivcom.

► Felsőová Terézia

S príchodom jari prichádza aj „Apríl – mesiac lesov“

ZO 09 JDS Košice - Dargovských hrdinov zorganizovala už druhý ročník akcie v lesoparku Dargovských hrdinov, Mestských lesov Košice v spolupráci so zamestnancami Mestských lesov, a.s. Košice. Akcie sa zúčastnilo 38 členov. V úvode p. M. Rychtáriková, predsedníčka ZO 09 JDS, privítala všetkých prítomných a prečítala aktuálne citáty známych osobností na témy: les, príroda, život. Začala výrokom kňaza A. Srholca: „Cítim sa lístočkom na jednom strome v lese, ktorý má len sezónnu funkciu“. „Občas by sme potrebovali od života „Deň voľna“ - týmto citátom od spisovateľa Stanislav Leca ukončila svoj príhovor a popriala všetkým účastníkom príjemný deň v lone prírody.

Zamestnanci Mestských lesov a.s. Košice pod vedením pani Ing. Adamčíkovej pripravili pre seniorov besedu o práci v lese, starostlivosti oň a poukázali aj na nedostatky, ako aj na obnovu lesa.

V druhej časti stretnutia nám pripravili tri stanovišťa - 2 na branné disciplíny: strelbu zo vzduchovky a strelbu lukom, na treťom sme si obnovili v pamäti život zvierat a stromov v lese.

V závere podujatia, keď sa zhodnotili naše strely, znalosti o živote v lese a urobili sme si aj spoločnú fotografiu, predsedníčka ZO sa poďakovala zamestnancom ML nielen za krásne pripravené stretnutie, ale aj za ich sta-

rostlivosť o lesopark. Je totiž zrenovovaný, s novými besiedkami a ohniskami. Jedno ohnisko sme využili aj my a opekali sme špekáčky, posedeli sme si v besiedke.

Slniečko nám prialo celý deň, a tak sme 26. apríl 2019 strávili veľmi príjemne v zdravom prostredí lesa. Na záver sme si dohodli ďalšiu obdobnú akciu na mesiac október – „Mesiac úcty k starším“. Už teraz sa naň tešíme.

► Text: Felícia Čarnokyová,
Margita Rychtáriková
► Foto: Margita Rychtáriková

Nechceme a ani nesmieme zabúdať

8. mája 2019 si členovia ZO JDS a ZO SZTP v Oščadnici uctili položením kvetov a zapálením sviečok pamiatku padlých sovietskych vojakov pri ich hrobe na miestnom cintoríne. Bola to súčasť pietneho aktu pri príležitosti 74. výročia oslobodenia Kysúc a Slovenska. V príhovore predseda oboznámil prítomných s históriou oslobodzovacích bojov na Kysuciach aj s obeťami padlých sovietskych vojakov, pochovaných na našom cintoríne. Česť ich pamiatke!

► Radoslav Kohut, Jozef Krivánek

8. mája 2019 pri rozhľadni „Na Prielohu (Belákovo)“, kde sa stretli obyvatelia Horného Gemera - z Gočova, Vlachova, Vyšnej Slanej, Dobšinej a Betliara, aby si pripomenuli vznik a útrapy druhej svetovej vojny a jej ukončenie 8. mája 1945. Zároveň pri spomienkach na obete vojny, na tých, ktorí nám vybojovali slobodu bez rozdielu národností, vyjadrili odhodlanie bojovať proti zlu a vychovávať svoje deti i vnúcatá k historickej pravde. Urobiť všetko preto, aby sa podobná situácia neopakovala.

Stretnutie otvorila mužská spevácka skupina „Pekná dolinka“ z Vlachova slovenskou hymnou a po nej všetkých prítomných privítala predsedníčka ZO JDS Gočovo p. Sklenárova. JUDr. J. Klobušník, podpredseda OR JDS Rožňava

vo svojom príhovore pripomenul účastníkom stretnutia príčiny vzniku II. svetovej vojny a jej nevyčísľiteľné škody na ľudských životoch, majetku a kultúrnom dedičstve ľudstva počas 6 rokov jej trvania.

Vo voľnom programe nechýbala ani harmonika Jána Galla, ale rozvoniavala aj opekaná slaninka, klobásky, špekačky – typické turistické občerstvenie.

Deň víťazstva nad fašizmom sme oslávili, ako sa patrí aj položením kvetov k pomníku padlých dňa 7.5.2019. ► JUDr. Ján Klobušník

10. apríla 2019 uplynulo 74 rokov od oslobodenia obce Príbovce spod nemeckej okupácie. Členovia CZ ECAV Príbovce spoločne so ZO JDS si 14.4.2019 počas služieb Božích, konaných na Kvetnú nedeľu v miestnom evanjelickom kostole, pripomenuli a uctili túto významnú udalosť v dejinách obce.

Zborový farár M. Szabó privítal všetkých prítomných a pripomenul, že je veľmi dôležité nezabúdať na tieto udalosti. Spomienku moderovala farárka Z. Szabóová.

Katarína Konrádová priblížila všetkým prítomným históriu odbojového hnutia v Príbovciach, aj prínos vtedajšieho zb. farára Mgr. J. Chalupku, pôsobiaceho v Príbovciach v rokoch 1943 až 1997. Ján Chalupka bol predsedom Revolučného NV v Príbovciach aj členom Okresného revolučného NV v Martine od 18.4.1944 do septembra 1944, kedy musel ujsť a schovať sa pred nemeckými okupantmi, ktorí po potlačení SNP obsadili dňa 21.9.1944 aj Príbovce.

V obci sa vystriedali jednotky nemeckej, vlasovovej aj maďarskej armády. Bezohľadne si počínali proti známym členom Komunistickej strany, odbojárom, členom a funkcionárom revolučných národných vý-

ky Zväzu ľudových protifašistických bojovníkov.

Janka Bellová zas priblížila všetkým prítomným priebeh oslobodenia obce podľa zápisu v Kronike obce a predniesla báseň „Utíchli zbrane“.

borov, podporovateľom partizánov a povstaleckých jednotiek. Ján Chalupka sa najprv ukrýval, no neskôr bol zatknutý gestapom a vyšetrovaný. Po prepustení z väzenia po oslobodení Príbovci a skončení druhej svetovej vojny pôsobil ešte v rokoch 1945 až 1947 vo funkcii predsedu MNV v Príbovciach. Zároveň bol aj istý čas predsedom Miestnej poboč-

Pri vstupe do kostola bola pre záujemcov pripravená stručná publikácia o živote a diele Jána Chalupku, ktorá bola vydaná za pomoci partnerov MEMORIAE, občianska iniciatíva, Zažnime svetlo, o.z. a Vlastivedného odboru MS.

► Ľubomír Žila

Seniori na náučnom chodníku Prielomu Muráň

V juhovýchodnej časti Licinskej pahorkatiny sa nachádza prírodná pamiatka Prielom Muráň. Je to chránené územie už od roku 1980 a predmetoch ochrany je tok riečky Muráň, zarezaný do vápencového podkladu. Jej okolie je pokryté lesným porastom s výskytom vzácnej fauny a flóry. Riečka Muráň si tu vyhlbila svoje koryto do tvrdých vápencových hornín, a tak vytvorila tesné kaňonovité údo-

Veru bolo čo obdivovať! Presvedčili sa o tom seniori zo ZO JDS z okresu Rožňava, ale aj z MsO JDS Spišská Nová Ves, a to 21.5.2019 na spoločnom turistickom zraze v obci Bretka. Táto obec v regióne Horný Gemer, má 379 obyvateľov a prvá písomná zmienka o nej je z roku 1286. Stretlo sa v nej v spomínaný deň až 238 seniorov (okres Rožňava / 194 a Spišská Nová Ves / 44).

Účastníkov zrazu privítal podpredseda OR JDS Rožňava JUDr. Ján Klobušník aj v mene predsedu KSK p.Trnku, predsedu KO JDS J. Matúšku aj predsedu OO JDS Mgr. L. Fabiána (zanepřázdnění pre plnenie iných úloh). Po ňom sa ujali slova vedúci oboch turistických tras (A,B) Ján Gallo a Ing. Martin Markušovský. Ing. Markušovský oboznámil účastníkov aj s históriou obce Bretka a jej pamiatkami: pozemný vojenský bun-

ker z I.ČSR, vodný mlyn, baroková kúria z roku 1754, sedliacky dom, postavený v 18. storočí, továreň na klince, termálne kúpalisko, jaskyne, atď.

Vytýčené trasy A a B zvládali seniori pomerne dobre. Problémy mali len tí, ktorí si nepriniesli vhodnú obuv. Na náučnom chodníku vedľa riečky Muráň sa dosť šmýkalo pre podmosený chodník z nočného dažďa. Nakoniec sa všetko zvládlo a na lúke nad Bretkou pri stretnutí účastníkov oboch trás sa ozýval veselý hovor aj spev. Tón spevu udával jeden z organizátorov podujatia Ján Gallo na svojej ústnej harmonike.

Možno konštatovať, že pri bufete na termálnom kúpalisku vládla pri káve a občerstvení spokojnosť. Turistický zraz seniorov sa vydaril bez ujmy na zdraví a iných následkoch. Poďakovanie patrí všetkým účastníkom aj organizátorom.

► Ján Klobušník

Utužujeme si zdravie v Sučanoch...

Na jarnom týždňovom pobyte vo Vysokých Tatrách, v hoteli Morava, sa zúčastnilo 24 našich členov. Pobudli na Štrbskom a Popradskom plese, la-

novkou sa vyviezli na Skalnaté pleso, kde boli ideálne podmienky na lyžovanie aj nádherný výhľad na široké okolie Tatier. Niektorí sa vyviezli la-

novkou aj na Lomnický štít. V Starom Smokovci prešli Krížovú cestu - na jej konci je rozhľadňa s posedením. V predposledný deň pobytu boli na Hrebienku, kde sa ešte dalo obdivovať ľudové sochy. Zasneženým chodníkom sa potom prešli na Rajnerovú chatu v nej sa občerstvili čajom a kávou.

V hoteli Morava sa dobre postarali každý večer o svojich hostí kultúrnym programom: premietali filmy o Vysokých Tatrách, bolo posedenie pri živej hudbe a predposledný večer hrali dvaja harmonikári ľudové pesničky, pri ktorých si všetci rekreanti spoločne zaspievali. Počasie bolo krásne, slnečné a týždeň veľmi rýchlo ubehol.

Na skvelé zážitky môžeme už len spomínať. Radi navštevujeme aj AQUApark v Poprade. Nedávnej návštevy v ňom sa zúčastnilo 64 našich členov.

► Text a foto organizátorka podujatia: Pročková Danuša

IX. ročník Okresných športových hier JDS v Prešove

Za pekného počasia sa dopoludnia 24. mája 2019 v športovom areáli ZŠ Šmeralova na Sídlišku III. v Prešove konal už IX. ročník OŠH JDS. Stal sa miestom zápolenia 13 tímov z MsO a ZO JDS v rámci OO JDS Prešov, ale aj mladého športového tímu zo ZŠ Šmeralova. Po prvýkrát súťažili aj seniori z novozaloženej ZO JDS Šarišské Bohdanovce.

Športové podujatie otvoril predseda OO JDS Ján Čižmár, pričom pochvalne vyzdvihol športové i turistické aktivity členskej základne. Sú prejavom vitality a zdravého životného štýlu našich seniorov a tešia sa čoraz väčšiemu záujmu. Byť súčasťou 8-členného tímu svojej organizácie je vecou prestíže a cieľom je dostať sa do tímu,

K súťažiacim sa prihovorili poslanci MsZ: pp. S. Pavlovičová a J. Hudáč, prednosta OÚ p. E. Chlapčák, riaditeľ školy p. L. Bodnár a predseda III. MsO JDS p. D. Michalčík, ktorá tohtoročné športové hry organizačne zabezpečovala. Po sľube športovcov i rozhodcov vyhlásil p. Ján Čižmár IX. OŠH za otvorené. Na jednotlivých postoch sa rozbehli súťaže, športovcov vrelo povzbudzovali nielen členovia organizácií a obyvatelia zo sídliska, ale najkrajšie bolo povzbudzovanie žiakmi školy. Nad regulárnosťou pretekov bdeli rozhodcovia na čele s hlavným rozhodcom Pavlom Spišákom.

Dobré športové výsledky a pridelené body súťažiacim tímov potrápili rozhodcovský zbor v zá-

ktorý bude reprezentovať našu OO JDS na krajských športových hrách. Predseda OO JDS poprial súťažiacim veľa športového šťastia v jednotlivých súťažných disciplínach.

verečnom hodnotení. Na stupne víťazov vystúpili tieto tímy a jednotlivci:

1. ZO JDS Lubotice	- 302 b.
2. I. MsO JDS	- 297 b.
3. ZO JDS Haniska	- 276 b.
Ženy: 1. Čermáková	- 43 b.
2. Lechová	- 42 b.
3. Krumlovská	- 41 b.
4. Bučková	- 41 b.
Muži: 1. Majirský	- 55 b.
2. Lacko	- 52 b.
3. Šarišský	- 51 b.
4. Lichvár	- 49 b.

Ocenené tímy i najlepší z jednotlivcov prevzali z rúk predsedu OO JDS Prešov Jána Čižmára poháre a medaily. Putovný pohár získali športovci zo ZO JDS Lubotice, ktorí obhájili vlaňajšie prvenstvo. Vecné dary víťazom odovzdala poslankyňa MsZ p. S. Pavlovičová. Zároveň poďakovala za dobré organizačné zvládnutie športových hier p. Ľubomírovi Bodnárovi, riaditeľovi školy a garantovi pretekov p. Dušanovi Michalčíkovi, predsedovi III. MsO JDS.

IX. ročník OŠH sa skončil, radosť z peknej akcie sme mali všetci.

► **PaedDr. Milan Korkobec,**
OO JDS Prešov

Ešte sa vieme zabávať...

OO JDS Trnava v spolupráci so ZO JDS Ružindol zorganizovala 16. februára 2019 v poradí **8. reprezentačný ples**. Pozvanie naň prijalo 12 organizácií JDS, a to: Bínovce, Bohdanovce, Boleráz, Bučany, Cífer, Dolné Orešany, Jaslovské Bohunice, Špačince, Šelpice, Trstín, Trnava a Ružindol.

O výzdobu sály v Ružindole sa postarali členovia OO JDS a pozvané organizácie prispeli rôznymi dobrotami, až sa obrazne „stoly prehýbali“ a dobré víno „tielko potokom“. Výbornú atmosféru vytvorila hudobná skupina Prameň z Banky pri Pieš-

ťanoch, mnohým známa z televízie Šlágér.

Ples spoločne otvorili: nový starosta Ružindola p. Peter Galanský, predseda OO JDS Trnava p. Vavrinčovič, podpredsedníčka p. Špačková a predsedníčka ZO JDS v Ružindole p. Anka Kojsová.

Nikomu na plese neprekážalo, že sa prišli zabaviť rovnocenne s ostatnými aj tí naši členovia a členky, ktorí už nemajú svojich životných partnerov. Výbornú večeru zabezpečila OO JDS, a nechýbal ani pohostinný vlastný bar. Veľký záujem bol o tombolu s vyše 65 cenami, veď ich prinášali aj zúčastnené ZO JDS z

ostatných obcí. Jednu z cien, vysávač, venoval náš p. starosta Galanský. Prvú cenu – bicykel - venovala OO JDS Trnava.

Aj keď sme dôchodcovia, výborne sme sa zabávali až do tretej hodiny rána – teda sa vieme a aj sa ešte chceme baviť ako za starých čias...

► **Anna Kojsová, predsedníčka ZO JDS v Ružindole**

Cestovné poistenie

Dovolenku vám môže predražiť boľavý zub, ale aj stratený či poškodený kufor.

Aj stratená, poškodená alebo ukradnutá batožina vám môže navýšiť náklady na dovolenku o stovky eur. Pred cestou na dovolenku preto netreba zabúdať ani na poistenie.

„Naša asistenčná spoločnosť EuropAssistance eviduje ročne približne 430 prípadov stratenej alebo poškodennej batožiny. Priemerná výška nákladov, ktoré vlni vznikli klientovi v súvislosti s kúpou nového kufra alebo so zakúpením nevyhnutných vecí potrebných do času, kým sa k svojej stratenej batožine dostali, dosiahla 230 eur,“ uvádza riaditeľ úseku tvorby produktov a podpory predaja Poštovej poisťovne Ondrej Reichbauer. Tieto prípady tvorili takmer 6,5 % všetkých poistných udalostí nahlásených našej asistenčnej spoločnosti v súvislosti s cestovným poistením. .

V rámci poistenia batožiny

má klient kryté veci bežnej osobnej potreby, ktoré si vzal na cestu, prípadne si ich preukázateľne zaobstaral počas cesty. Ide napríklad o ošatenie, obuv, hygienické potreby a kufre. „Poistné plnenie mu bude vyplatené v prípade odcudzenia, straty, poškodenia alebo zničenia týchto vecí, pokiaľ je škoda spôsobená krádežou, pri dopravnej nehode, na veciach odovzdaných pri preprave dopravcovi alebo v dôsledku živelnnej pohromy,“ upresňuje O. Reichbauer. Poistenie batožiny sa vzťahuje aj na krádež poistených vecí vlámaním do auta, do strešného boxu na vozidle alebo do prívesu z pevného materiálu, akým je napríklad obytný karavan. .

Choroby a úrazy na cestách nás stoja majetok

Aj obyčajný zápal hrdla, ucha či tráviace problémy môžu premeniť i lacnú dovolenku na luxusný pobyt. Práve črevné ťažkosti trápia výletníkov zo Slovenska a Českej republiky v zahraničí najčastejšie. Ošetrovanie s tým spojené stálo v priemere 203 eur. Lacnou záležitosťou nie je ani boľavý zub, ktorý nás na dovolenke v zahraničí môže vyjsť v priemere na 211 eur. Priemerná cena za liečbu horných dýchacích ciest sa môže vyšplhať až na takmer 260 eur. Medzi menej časté, ale zato najdrahšie dovolenkové ochorenia, patria urologické problémy, ktoré náklady

na pobyt v cudzine predrazia o približne 600 eur. Úrazy a zlomeniny počas letného oddychu sú tiež finančne náročné a rátajú sa v tisíckach eur. Napríklad zlomená dolná končatina v priemere stojí takmer 2 400 eur.

Ideálnym spôsobom, ako sa vyhnúť vysokým nákladom na ošetrovanie a hospitalizáciu na cestách,

je uzatvoriť si k platobnej karte v Poštovej banke CESTOVNÉ POISTENIE. Na základe Európskeho preukazu zdravotného poistenia vás síce ošetrí v krajinách EÚ, v Srbsku, Lichtenštajnsku, Nórsku, Švajčiarsku a na Islande, ale nevyhnete sa doplatku za ošetrovanie, hospitalizáciu alebo za lieky, ktorý sa môže vyšplhať poriadne vysoko. **Komerčné cestovné poistenie vám zabezpečí, že výdavky spojené s liečbou nebudete musieť hradieť z vlastného vrecka.** Zaplatí ich za vás poisťovňa, a to až do výšky poistnej sumy uvedenej v zmluve.

Poštová banka v spolupráci s Poštovou poisťovňou ponúka k UŽITOČNÉMU ÚČTU aj vynovenú doplnkovú službu v podobe CESTOVNÉHO POISTENIA K PLATOBNÝM KARTÁM. „Okrem liečebných nákladov, poistenia zodpovednosti za škodu na majetku a na zdraví, pomoci pri zložení kaucie, poistenia batožiny, športových, elektronických potrieb a akútneho ošetrovania zubov je **doplnené aj o novinku – poistenie do hôr**, ktoré zahŕňa poistné krytie na zásah Horskej služby na Slovensku až do výšky 5 000 eur,“ dodáva Ondrej Reichbauer.

S nonstop asistenčnou službou získa klient všetky potrebné informácie ako postupovať v prípade neočakávaných udalostí.

Ako sa posúvajú termíny výplat dôchodkov, ak pripadnú na sobotu, nedeľu alebo štátny sviatok

Sociálna poisťovňa poukazuje dôchodkové dávky na účet dôchodcu (alebo jeho manžela/manželky) v banke, alebo ich vypláca v hotovosti prostredníctvom pošty. Často sa zo strany poberateľov dôchodkových dávok stretáva s otázkou, ako je to s termínom výplaty dávky, ak ten pripadne na sobotu, nedeľu, alebo na štátny sviatok.

Posunuté termíny

Pre oba typy výplaty dôchodkov platí, že termíny splatnosti sú stanovené na párne dni od 2. do 24. každého mesiaca.

Pri výplatách dôchodkov cez poštu platí,

že ak splatnosť pripadne na deň pracovného voľna (sobota), výplatným dňom je predchádzajúci pracovný deň (piatok). Ak splatnosť pripadne na deň pracovného pokoja (nedeľa), výplatným dňom je nasledujúci pracovný deň (pondelok). Treťou možnosťou sú štátne sviatky. Posunutie splatností, ktoré pripadnú na štátny sviatok, sa riešia individuálne (výplata môže byť aj pred týmto termínom, alebo aj po ňom) a Sociálna poisťovňa vždy vopred zverejňuje posunuté termíny splatnosti na svojej webovej stránke.

Pri dôchodkoch vyplácaných cez bankový účet odovzdáva Sociálna poisťovňa banke prevodné príkazy tak, aby sa odpis z účtu vykonal jeden pracovný deň pred výplatným termínom. Ak termín výplaty dôchodku padne na sobotu alebo nedeľu, prípadne na štátny sviatok, dôchodca má peniaze na účte už v piatok, respektíve pred týmto sviatkom.

Časť otázok pri tejto téme sa týka aj zmeny spôsobu poukazovania dôchodku z pošty na bankový účet. Táto zmena totiž trvá istý čas. Podľa zákona musí Sociálna poisťovňa postupovať tak, aby bol dôchodok

SOCIÁLNA POISŤOVŇA

poukazovanie dôchodkových dávok na účet manžela/manželky dôchodcu“

novým spôsobom vyplatený najneskôr od splátky dôchodku splatnej v treťom kalendárnom mesiaci nasledujúcom po kalendárnom mesiaci, v ktorom bola žiadosť o zmenu spôsobu výplaty dôchodku doručená Sociálnej poisťovni. To napríklad znamená, že ak žiadosť o zmenu spôsobu výplaty dôchodku bude doručená Sociálnej poisťovni 10. januára príslušného roka a výplatný termín dôchodku je 20. deň v mesiaci, novým spôsobom bude mať poberateľ svoj dôchodok vyplatený najneskôr 20. marca toho istého roka. Sociálna poisťovňa žiadosti o zmenu v spôsobe výplaty vybavuje bezodkladne, pričom zákonom stanovená maximálna lehota na vykonanie zmeny v spôsobe poukazovania dôchodku vychádza z možnosti technológie spracovania výplaty dôchodkov.

Zmena poukazovania dôchodku – na účet v banke

V posledných rokoch narastá záujem seniorov o poukazovanie dôchodku na účet v banke, a to najmä z dôvodu väčšej bezpečnosti pri manipulácii s peniazmi. Sociálna poisťovňa im tento krok aj odporúča.

Častá zmena banky a zrušenie účtu v pôvodnej banke skôr, ako Sociálna poisťovňa stihne vykonať zmenu v poukazovaní dôchodku, má však za následok nevyplatenie dôchodku v obvyklom výplatnom termíne. Preto treba v tejto veci postupovať opatrne, najlepšie podľa rád Sociálnej poisťovne, a to nasledovne:

● pri otvorení účtu požiadať pracovníka banky o vyplnenie tlačiva „**Žiadosť o poukazovanie dôchodkových dávok na účet dôchodcu v banke**“ alebo „**Žiadosť o**

● vyplnenú, podpísanú a bankou overenú žiadosť doručte do ôsmich dní ústrediu Sociálnej poisťovne

● účet v pôvodnej banke zrušte až po doručení oznámenia Sociálnej poisťovne, od ktorého výplatného termínu bude dôchodok poukazovaný na nový účet

● ak bol dôchodok pôvodne poukazovaný prostredníctvom pošty, do doručenia oznámenia Sociálnej poisťovne, od ktorého výplatného termínu vám bude dôchodok poukazovaný na účet v banke, dôchodok preberajte obvyklým spôsobom prostredníctvom pošty.

Zmena poukazovania dôchodku – poštou

Samozrejme je možná aj opačná zmena. Namiesto poukazovania cez účet v banke sa môžete rozhodnúť pre zasielanie dôchodku cez poštu. Sociálna poisťovňa vykoná zmenu na základe neformálnej písomnej žiadosti dôchodcu. Touto žiadosťou môže byť aj tlačivo „**Oznámenie zmien rozhodujúcich na poukazovanie dôchodkových dávok na účet v banke**“, ktoré nájdete na webe Sociálnej poisťovne **www.socpoist.sk**. Toto tlačivo je aj žiadosťou o ukončenie poukazovania dôchodku na účet v banke. Až do zariadenia pravidelnej výplaty na pošte sa dôchodok poukazuje na účet v banke. Ak by poistenec účet zrušil skôr, ako bude zariadená výplata dôchodku v hotovosti, mohlo by dôjsť k prerušeniu výplaty dôchodku. V záujme toho, aby výplata dôchodku nebola prerušená, dôchodca by mal zrušiť účet v banke až potom, ako mu bol dôchodok prvýkrát vyplatený poštou v hotovosti.

Výročné stretnutie dôchodcov z okresu Púchov

8.3.2019 sa v reštaurácii Váh konala výročná členská schôdza OO JDS Púchov. Predsedníčka OO JDS Antónia Gabková v úvode stretnutia privítala hostí na čele s primátorkou mesta Katarínou Henekovou a poslancom NR SR Milanom Panáčkom a tiež všetkých zúčastnených členov JDS. Z jej správy o činnosti OO JDS vyberáme:

Foto: Slavomír Flimmel

Vážení priatelia, dovoľte mi, aby som zhodnotila rok 2018 a hlavne, čo sa nám podarilo vykonať pre dobro nás všetkých...V 10 ZO sme mali k 31.12.2018 spolu 703 členov. Najväčšia ZO je v Púchove a najmenšia v Hornej Breznici, no v pestrosti ich činnosti nevidíme rozdiely. Napr. **v oblasti kultúry** bol hlavný dôraz kladený na akcie v Divadle Púchov, ktorých výber je naozaj bohatý a záujem členov JDS o ne je tak veľký, že v niektorých prípadoch bol až nedostatkom vstupeniek. Najobľúbenejšia akcia „Čaj pre seniorov“ presahuje už rámec okresu. Ďalej to boli zájazdy po Slovensku aj Čechách, Poľsku, Maďarsku a

ke speváckych súborov v Trenčíne. Pri príležitosti Mesiaca úcty k starším patrilo KD v Púchove našej OO JDS za účasti 135 členov a výbornému programu p. Hruština.

V rámci športu ZO usporiadali vlastné športové akcie - Lysá pod Makytou, Lúky, Dohňany, Horné Kočkovce, Dolné Kočkovce. Návšteva Nízkyh aj Vysokých Tatier, Bachledovej doliny má už svoju tradíciu, obdobne ako kúpanie v Rajeckých Tepliciach. Na relaxačných pobytoch pobudlo z celej OO JDS 32 členov a ponuky rôznych CK využilo na rekreáciu 83 členov. Až 130 našich členov sa v koncom mája v prenádhernej

prírode Javorníkov v Papradne zúčastnilo na folklórnom podujatí Bačovská cesta ale nezabudnuteľné spomienky ostali seniorom aj zo stretnutia Valašenie na moravsko – slovenskom pomedzí na Kohútke.

Z vnútorného života OO JDS Púchov predsedníčka pripomenula aj to, že najstaršou organizáciou v okrese je ZO JDS Lúky, ktorá v minulom roku oslávila svoje 25. výročie, v roku 2019 ho oslávi aj ZO JDS Púchov.

Prišlo aj na poďakovanie za aktívnu a obetavú prácu predsedom ZO JDS: pp. Gajdošíkovej, Gelnárovej, Ing. Valachovi, pp. Lackovej, Čviríkovej, Červenému, Šutriečkovi, Šlesarovej, Panáčkovej a Lencsesovej, ale aj starostom obcí za pekný prístup a pomoc: pp. Panáčkovi, Reginovi, Gelovi, Pekarovi, Behrovi, Mičkov, Ondříčkovi a Horečnému, tiež Mestskému úradu v Púchove a primátorovi Rastislavovi Henekovi. V závere správy odznili slová uznania aj na adresu KO JDS Trenčín a do ústredia JDS za organizačnú a metodickú pomoc, ale aj za úsilie vedenia JDS presadzovať požiadavky seniorov SR smerom k vláde a parlamentu SR. ► -red-

Zlatý vek Peterhofu

26. marca 2019 zorganizovala naša ZO JDS Ružindol vlakový výlet do Bratislavy na výstavu Zlatý vek Peterhofu.

Táto výstava, inštalovaná na Bratislavskom hrade, prvý krát uvedená mimo územia Ruska, začína informáciou o imperátorke Katarine Alexejevne, manželke Petra III., ktorá sa vyhlásila za nástupkyňu Petra I. Veľkého. Do dejín Ruska sa dlhé panovanie cárovnej zapísalo ako „zlatý vek“, lebo sa počas neho významne rozšírilo územie impéria a upevnila aj medzinárodná pozícia Ruska. Zbierky z palácov Peterhofu obsahujú vzácne predmety „katarínskej doby“. Obdivuhodné sú

napr. ručne zhotovené výšivky ruských majstroviek pod vedením Francúzsky Marie de Chelle. Ilustrujú ušľachtilé umenie galantného storočia Kataríny II. Mimoriadnu hodnotu vystavovanej kolekcie zvýšili osobné predmety imperátorky - medzi nimi sme obdivovali aj šaty ušité podľa uniformy cárskej osobnej stráže Preobraženského pluku. Štátne múzeum Peterhof disponuje bohatou kolekciou porcelánu z Imperátorského porcelánového závodu aj výrobkami prvej súkromnej manufaktúry z r. 1766 v Moskovskej gubernii.

Rusko a Habsburgskú ríšu v tej dobe – o čom sa dalo čítať aj preze-

rať si exponáty v ďalšej časti výstavy - spájalo do značnej miery nepriateľstvo voči Osmanskej ríši. Ich spojenectvo dosiahlo vrchol za vlády Márie Terézie a Alžbety I. v čase tzv. 7-ročnej vojny (1756 – 1763). V nej sa vyznamenal maršal Andrej Hadík slovenského pôvodu, keď so svojimi husármi majstrovským manévrom na krátko obsadil Berlín (vznikla tak známa okrídlená fráza „husársky kúsok“).

Boli sme spokojní s výstavou a navyše ešte pri vstupe do Hradu sme si so záujmom pozreli Hradnú kaplnku aj archeologické nálezy z okolia Hradu.

► Anna Kojsová,
► preds. ZO JDS v Ružindole

V metropole Spiša

Vlakové divadelné zázjazy sa v našej organizácii /ZO JDS č. 27 Trenčín - Sihoť/ stali už takou bežnou udalosťou, že máme problém vymyslieť niečo nové. V takej Trnave sme už ako doma, Martin a Žilinu sme tiež absolvovali niekoľkokrát, len sa nám zdá, že v poslednom čase ako by obmedzili počet dopoludňajších predstavení. A tie sú pri jednoduchých zázjazyoch pre nás určujúce - nechceme sa domov vracieť nočnými spjmi.

Aspoň raz, ale niekedy aj dvakrát ročne, organizujeme dvojdnové vlakové zázjazy, kedy okrem divadla navštevujeme aj miestne historické pamiatky. Takto sme už navštívili oblasť divadla vo Zvolene, Banskej Bystrici, Prešove, v Košiciach sme boli dvakrát. Nehovoriac o jednoduchých výjazdoch do Bratislavy, tam by sme radi aj na dlhšie (horšie je to s ubytovaním...) Plánujeme tiež Nitru, ale tam je z Trenčína veľmi zložitá vlaková spojenie, tak to stále odkladáme. Po druhý raz sme sa nedávno vydali do Spišskej Novej Vsi.

Streda, 24. apríl 2019: hotel je perfektný a pritom lacný, od centra vzdialený sotva pol kilometra, k dispozícii má aj krytý bazén, reštauráciu aj miestnosť na spoločné posedenie, ktoré večer otvárame tradičnou zázjazyovou pesničkou. Stres

nás obišiel, tak sa po ubytovaní a obede vyberáme na organizovanú prehliadku historického centra metropoly Spiša. Niektorí, čo absolvovali aj predošlý zázjad pred dvomi rokmi, dávajú prednosť hotelovému bazénu.

Prehliadku absolvujeme s erudovaným sprievodcom z Múzea Spiša p. Miroslavom Števíkom. Nachádzame sa na najdlhšom šošovkovitom námestí v Európe, dozvieme sa,

boli štýloví). No hoci je naša 30 člená výprava v hoteli takmer sama, nočný pokoj dlho nerušíme...

Štvrtok 25. apríla sa budíme s číslami hlavami, po výdatných raňajkách opúšťame hotel, batožinu si uložíme v informačnom stredisku a o 10-tej hodine už sedíme v reštaurácii, pardon, na REŠTAVRÁCII. Štúrovský spisovateľ Ján Kalinčiak, ani dramatik Vladimír Hurban Vladimírov by asi mali problém spoznať

že 87 metrová veža Kostola Nanebovzatia Panny Márie z 13. storočia je najvyššou na Slovensku (niektorí plánovali po prehliadke výstup, ale vymenili ho za posedenie v cukrárni...), oboznamujeme sa s históriou osídlenia kraja nemeckými kolonistami po tatarských vpádoch v 13. storočí, zvonku si prezeráme historické budovy Radnice, Reduty, Provinčného domu, Evanjelického kostola, či Rim. kat. kostola Nepoškvrneného počatia Panny Márie z 15. storočia. Prehliadka končí pri pomníku Pocta majstrovi Konrádovi pred radnicou, ktorý pripomína slávnú históriu stredovekej zvonolejárskej dielne Spiša.

Deň ubehol ako voda v Hornáde, ktorý preteká poblíž hotela a večer v spoločenskej miestnosti máličko potečie aj spišská borovička (aby sme

na scéne Spišského divadla svoje klasické čítankové dielo, ale obecenstvo (sami penzisti, vedľa nás sedeli napr. z Liptovského Mikuláša) sa na predvolebnej aktualizovanej fraške so spevmi, tancami a miestami až trochu drsným humorom, náramne zabávalo. A na hercoch mladého súboru bolo priam cítiť, ako ich divadlo baví, že ešte nie sú pokazení komerčnými príležitosťami, aká sú dobrá parta. Zaslúžili by si azda aj viacej príležitostí, napr. v televízii.

V stredu počasie trochu hrozilo, ale vydržalo, štvrtok je už úplne v poriadku. Prechádzka po slnkom zaliatej Letnej ulici, čo spolu so Zimnou lemuje to krásne šošovkovité námestie, završuje ďalší vydarený zázjad. Už sa tešíme na ďalší. Hádam predsa len skúsime tú Nitru...

► Jaroslav Daniš

Seniori z Podlužian zavítali na Moravu

Vedenie ZO JDS z Podlužian pri Bánovciach nad Bebravou zorganizovalo zaujímavý zájazd k našim západným susedom. Uskutočnil sa 15. mája a okrem podlužianskych seniorov sa ho zúčastnili aj záujemci z okolia.

Kroky výletníkov viedli najskôr na zámok Lednice, jeden z najkrajších pamiatkových komplexov v Česku. ***Lednické panstvo získali v roku***

1249 Lichtenštajnovci a patrilo im takmer 700 rokov. Dnešnú podobu získal zámok pri rozsiahlej rekonštrukcii z polovice 19.

storočia v slohu imitujúcom anglickú tudorovskú gotiku. Došlo tak k rekonštrukcii pôvodnej renesančnej stavby zo 16. storočia spolu s rozsiahlou záhradou. Významnou úpravou prešiel zámok koncom 17. storočia, kedy bol barokovo upravený podľa plánov významného talianskeho architekta Domenica Martinelliho a Johanna Bernharda Fischera z Erlachu. Zámocká budova je veľmi bohato novogoticky zdobená.

Návštevníci sa zúčastnili prehliadky jednotlivých reprezentačných sál a niektorí využili možnosť pokochať sa aj rozsiahlou zámockou záhradou. Po prehliadke tohto zámku sa

pobrali do obce Lednice, kde navštívili Hospodu u Bartošů, ktorá patrí známym manželom Osičkovým. Tu si pochutnali na vynikajúcom obede v podobe preslávených rezňov so zemiakovým šalátom, ktorý zapíjali tradičným moravským vínom, pivom či inými nápojmi. Následne si „vychutnali“ aj koncert tejto manželskej speváckej dvojice. V jej podaní za sprievodu cimbalu zazneli mnohé známe i menej známe moravské piesne. Publikum si získali hneď prvou piesňou Veselá je dedina - rozospievali ňou takmer všetkých prítomných. Ich vystúpenie sa stretlo s veľkým obdivom a bol záujem aj o ich hudobné nosiče či spoločné fotografie.

Obloha bola síce po celý čas zamračená, no výdatne začala pršať až tesne pred odchodom. Avšak dobrá nálada vládla počas oboch ciest autobusom, lebo svojim hovoreným slovom prítomných sprevádzal zabávač Marek. Podal informácie o každom dôležitom meste či obci, kadial sa prechádzalo, ponúkol mnoho vtipov, príhod, humorných hádaniek a všetci si spolu s ním zaspievali aj známe ľudové piesne.

Túto akciu chválili úplne všetci – výletníci, organizátori aj hostitelia. Všetci si ten deň užili naozaj naplno a do sýtosti a mnohí sa netajili ani tým, že by si takýto výlet ešte niekedy radi zopakovali

► Marek Kasala

Cestami i chodníkmi od Záturčia ďalej a ďalej...

Exkurzia o digitalizovaní kníh - absolvovali sme ju počas akcie „Otvorených dverí“ vo Vrútkach, dňa 5. marca t. r. v SNK /Slovenská národná knižnica/, digitalizačné stredisko. My seniori KD Martin – Záturčie sme využili túto možnosť a neolutovali sme.

Po privítaní nás zaviedli na pracovisko, kde sa knihy čistia. Robí sa to strojom, keď je znečistený obal. Knihy, znečistené zvnútra, sa čistia mechanicky v inkubátore. Ďalšie naše kroky viedli do chemického laboratória. Tu na moderných prístrojoch zisťujú, z akého materiálu bola kniha vyrobená, aby pri jej reštaurovaní nedošlo ešte k väčšiemu poškodeniu. Po chemickom zhodnotení ide kniha na sterilizáciu. Proces trvá 22 hodín. Plyn, ktorý tento proces uskutočňuje, po ukončení sa spaľuje a mení na vodu. Všetko je robené na vysokej biologickej úrovni. Takto očistená kniha sa ukladá do špeciálneho obalu, ktorý jej „na mieru“

urobil ďalší stroj. Veru, klobúk dolu pred konštruktérmi, ale aj obsluhou týchto strojov!

Na digitalizačnom pracovisku sme videli nielen skenovanie kníh, ale aj časopisov. Skenujú sa krátko potom, čo ich na Slovensku vytlačia. Tieto stroje sú polo alebo plnoautomatizované. Za jednu pracovnú zmenu z nich poloautomat oskenuje 6.000 a automat 9.000 strán. Zaujímavá bola aj návšteva u reštaurátorov. Ich úlohou je prinavrátiť poškodenú knihu pôvodný vzhľad a predĺžiť jej životnosť. Pracujú väčšinou s kožou a pergamenom. Je to zložitá, ale iste veľmi zaujímavá práca.

Srdečné rozlúčenie, spoločná fotografia pred budovou a pocit hrdosť, že v Turci máme takéto špičkové pracovisko, jedno z mála v Európe aj vo svete.

V týždňových intervaloch sme počas zimy absolvovali vychádzky do Valčianskej, Jasenskej doliny a

do Jánošíkova. Vybrali sme sa i do Vysokých Tatier, kde sme si prezreli na Hrebienku ľadové sochy a chrám a potom sme pokračovali na Reinecku chatu, kde sme sa vyfotili s dlhoročným vodcom Horskej služby a záchranárom v Starom Smokovci p. Igorom Trgiňom, rodákom z Martina.

Boli to úžasné zážitky i s množstvom pádov, ktoré nám ale vďaka Bohu nebránili v dobrej nálade. Zimnú sezónu sme ukončili fašiangovým posedením a teraz nás už len čakajú cesty za kultúrou do Prahy, Košíc a Bratislavy.

► Viera a Zita

ZO JDS v Příbovciach bilancovala...

Naša ZO JDS vznikla v roku 2014, kedy mala 29 členov. Dnes ich má 53 členov, uviedla jej predsedníčka Janka Bellová. Členovia ZO JDS na výročnej schôdzi 15.2.2019 za účasti zástupcu OO JDS J. Ďuricovej, bývalého starostu obce J. Brzáka, aj novej starostky E. Vrabcovej bilancovali svoju činnosť.

klubové stretnutia“- odznelo v správe.

Činnosť ZO JDS do budúcnosti plánuje nielen zvyšovať svoju členskú základňu ale aj ďalej rozvíjať spoluprácu s ObÚ Příbovce, OZ Nádej človeka v Příbovciach, OO JDS Martin a ďalšími organizáciami, ktoré podporujú činnosť a život seniorov. Z ich

začala obec koncom roka 2018 uvažovať o spracovaní obecného kalendára s touto tematikou.

V roku 2018 sa podarilo nadviazať spoluprácu so seniormi z družobnej obce Hodslavice, s ktorými si vymenili skúsenosti a dohodli ďalšiu vzájomnú spoluprácu.

ZO športovej a turistickej činnosti to boli napr. OŠH v Martine, SSŠ T. Zanolita, Seniorvychádzka - Gaderská dolina - starí rodičia a vnúčatá, Okresný turistický deň – Turany, Senior-guláš-párty v Příbovciach, Turistická vychádzka – Benice a ď.

Z verejnoprospešnej činnosti - brigáda na cintoríne v Příbovciach - úprava zanedbaných hrobov, brigáda na úprave Klubu seniorov a jeho okolia i zber šatstva pre charitu v Kláštore pod Znievom.

Členovia ZO JDS Příbovce sa na množstve akcií zúčastňujú aj individuálne alebo s inými ZO JDS v okrese Martin, napr. Šlágerbomba, kúpanie v aquaparkoch, návšteva divadelných predstavení. Návšteva iných kultúrnych podujatí organizovaných OZ NČ, Obecným úradom Příbovce alebo ECAV Příbovce.

Čo dodať na záver? Prajeme našim seniorom v ZO JDS, aby sa im dobre darilo aj naďalej! Nech im pribúdajú noví členovia aj dobré nápady, ktoré spestria ich život a potešia ich srdcia. Veď sú predsa NAŠI!

► **Lubomír Žila**

„ZO JDS Příbovce patrí síce medzi najmladšie ZO v okrese, ale svojimi aktivitami sa radí medzi najaktívnejšie. Veď absolvovali množstvo kultúrnych a spoločenských podujatí, venovali sa športovej a turistickej činnosti, vzdelávali sa aj spoločne zapojili do verejnoprospešných prác v obci. ZO JDS dobre spolupracuje s Obecným úradom v obci, o čom svedčí aj každoročná finančná dotácia a bezplatne poskytované priestory Obecného domu aj Klubu seniorov, v ktorom sa každý pondelok konajú jej

bohatej činnosti je naozaj ťažko vybrať tie najzaujímavejšie akcie. Napr: Novoročné stretnutie generácií – v spolupráci s OZ Nádej človeka, účasť na Senior bále v Martine, posedenie pri knihe „Marec, mesiac knihy“, posedenie – Mesiac úcty k starším v ZO a v obci, zdobenie vianočného stromčeka spojené s vianočným posedením, veľkonočné a vianočné trhy v Příbovciach, Martine, Bratislave, návšteva výstavy obrazov akad. maliara Milana Johanidesa a množstvo ďalších. Práve na podnet seniorov

Upozornenie:

Ústredie Jednoty dôchodcov na Slovensku, OZ, si Vás dovoľuje upozorniť, že zo spoločenských, kultúrnych, športových a turistických akcií organizovaných ZO, MsO, OO, KO aj ústredím JDS sú vyhotovované zvukové a obrazové záznamy i fotografie, ktoré sa následne využívajú na spravodajské a propagačné účely o aktivitách JDS na jej jednotlivých stupňoch i na verejnosti.

Účasťou na týchto podujatiach udeľuje fyzická osoba súhlas s vyhotovovaním fotografií a iného audiovizuálneho materiálu a s jeho zverejnením na adrese webového sídla, oficiálnych stránok sociálnych sietí organizácií JDS a v periodiku Tretí vek výlučne za účelom prezentácie alebo poskytnutia informácií o podujatiach, v súlade s § 12 ods. 3 zákona č. 40/1964 Zb. Občianskeho zákonníka i v znení čl.13 Nariadenia Európskeho parlamentu a rady EÚ o ochrane fyzických osôb pri spracovaní osobných údajov o voľnom pohybe takýchto údajov, ktorým sa zrušuje smernica 95/46 ES neskorších predpisov.

Krížovka z denníka Pravda

Sofokles:

Pomôcky: AER, TOLO, TIRO, KO- RAT, AMARO	načas	cudzie ženské meno	infekčná choroba	značka elektrón- volutu	nevoliť po česky	kopáním skyprif pôdu	Autor: J. V.	samica psa	dom. meno Ireny	značka molyb- denu	zaujal miesto	1	inými slovami
mliečna žľaza kráv							ženské meno						
3							spravil Demokratická strana Sloven- ska (skr.)						
vzduch, po latinsky				alkoholický nápoj rozhovor						lyže, po nemecky nezisťuj hmotnosť			
značka cínu			pobádanie do skoku nocľah v prírode					Zolov román silný tlak					
 stratilo listie		indiánska zbraň 2						nestraš americká mena					
urobiť živým							vraciam kuriér						intenzívne robil
koncový hráč v basket- bale						spálím patriaci Dane							
vyhynutý kočovník					prilož sídlo v Thajsku						solmizačná slabika ťažobné miesta		
prístavné zariadenie				vykrádač pokladníc lesný roh						listnatý strom ešte raz			
MPZ Litvy			vážnosť vanulo						kobra indická letec				
roztvoril								stavebný dielec dole					
Pravda	ázijské kyslé mlieko horký, po taliansky						obedovať, po anglicky dychový nástroj					osobné zámeno	usadenina roztoku
paznechtík ostnitý						neodeto naozaj					všetko v poriadku rímska štvorka		
vlastnila					hlúposť (expr.) divoko								
otázka na spôsob				prvý raz ve- rejne vystúpil trojrozmerný útvár									
MPZ Rumunska			nováčik, po ang- licky potop										
oslavuj spevom													
Pravda	sídlo v Kongu kujný nerast					opak dobra	obojživelník s klepetami						
myšiaky					značka zirkónia ibidem (skr.)								
pokryla rosou													
produkt													

Denník Pravda a prílohy, ktoré poradia i zabavia

Tajnička: Nik nemiluje život tak, ako starý človek.

► Foto: Anna Holubanská,
► Dobroslava Luknárová